

stowarzyszenie
klon / jawor

2018

Kondycja organizacji

pozarządowych

Wstęp

Raport,

który oddajemy w Państwa ręce, to podsumowanie ósmej edycji badania „Kondycja organizacji pozarządowych”. Cieszymy się bardzo, że regularnie od 2002 roku udaje nam się prezentować Państwu diagnozę sytuacji stowarzyszeń i fundacji w Polsce, a także pokazywać zmiany, jakie w ich środowisku zachodzą. Liczymy, że dane te są użyteczne i ciekawe, że wzbogacają Państwa wiedzę o sektorze pozarządowym i pogłębiają jego rozumienie.

Badanie zrealizowane w 2018 roku zostało przeprowadzone dzięki dofinansowaniu ze środków Fundacji im. Stefana Batorego oraz Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Dziękujemy bardzo partnerom badania za wsparcie, zaufanie oraz wiarę w znaczenie tego przedsięwzięcia.

Dziękujemy także wszystkim 1300 organizacjom, które wzięły udział w badaniu i tym samym przyczyniły się do powstania tego raportu. Zdajemy sobie sprawę, że ze względu na szeroki zakres badania wypełnienie kwestionariusza było zadaniem czasochłonnym i dość wymagającym. Poza trzonem ankiety, który w każdej edycji jest taki sam (co umożliwi śledzenie zmian w czasie), w kwestionariuszu z 2018 roku zawarłyśmy pytania dotyczące trzech nowych tematów: fundraisingu, komunikacji i korzystania z nowych technologii oraz opinii

i wartości. Dziękujemy wszystkim osobom i organizacjom, które konsultowały z nami te nowe zagadnienia. Byli to partnerzy badania, zespół badawczy Fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, przedstawiciele Fundacji TechSoup Polska, Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Fundacji Ashoka, Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych oraz ekspertka Sylwia Kobayashi.

Realizacja badania, od początku (przygotowanie kwestionariusza) do końca (opublikowanie raportu) to długi i wymagający proces, który zajął ponad rok intensywnej pracy. W fazie realizacji nieocenioną pomoc stanowiły studentki i studenci Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego Dominika Kłopotek, Sylwia Pepla, Filip Łapiński oraz Andrzej Dębowski, bez których dotarcie do wylosowanych organizacji byłoby niemożliwe. Z kolei na etapie analizy danych wsparciem był Jan Herbst z Fundacji Stocznia, za co serdecznie dziękujemy.

Co zawiera raport? Znajdą w nim Państwo informacje o ludziach angażujących się w działania organizacji, zatrudnieniu, wolontariacie, sytuacji finansowej, partnerach oraz problemach i potrzebach organizacji, a także o wyżej już wspomnianych trzech nowych blokach tematycznych. Wyniki badania zostały wzbogacone o komentarze ekspertów i ekspertek pogłębiające

rozumienie danych. Chcąc dostarczyć Państwu użyteczny, a zarazem kompleksowy materiał, musiałyśmy dokonać pewnej selekcji publikowanych danych. Jeszcze bardziej szczegółowe analizy, pogłębione ujęcia poszczególnych tematów oraz nowe wątki z badania znajdą Państwo w serwisie fakty.ngo.pl.

A jakie są najważniejsze wnioski płynące z badania? Po pierwsze, obserwujemy pewną stabilizację sytuacji organizacji – w wielu badanych obszarach nie odnotowujemy dużych zmian w stosunku do 2015 roku. Można to różnie interpretować – jako osiągnięcie stanu pewnej równowagi lub jako stagnację i zahamowanie rozwoju. Są też niestety obszary, w których sytuacja organizacji się pogarsza – przede wszystkim dotyczy to kapitału ludzkiego. Coraz powszechniejsze są problemy z zaangażowaniem oraz utrzymaniem personelu, do tego dochodzi wypalenie liderów i liderek oraz mała konkurencyjność organizacji jako pracodawcy. Być może ze względu na te trudności organizacje w 2018 roku mało optymistycznie oceniły warunki działalności w minionym roku, ale jednocześnie mają nadzieję na zmianę na lepsze w roku 2019.

Zapraszamy do lektury.

Badaczki Stowarzyszenia Klon/Jawor

**Beata
Charycka**

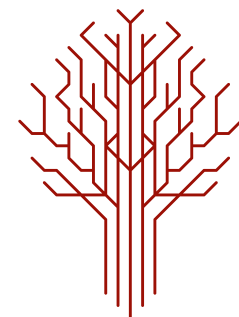

**Marta
Gumkowska**

Spis treści

1

**Co musisz wiedzieć
o organizacjach
pozarządowych**

stowarzyszenie
klon / jawor

2018

Kondycja organizacji pozarządowych

– najważniejsze fakty

Ile jest organizacji pozarządowych?

W 2018 roku było zarejestrowanych: 117 tys. stowarzyszeń (w tym 17 tys. ochotniczych straży pożarnych) i 26 tys. fundacji, czyli łącznie około 143 tys. organizacji (wg REGON). Jednak nie wszystkie zarejestrowane organizacje faktycznie prowadzą działalność – szacujemy, że aktywnych jest około 65% zarejestrowanych. Prezentowane w raporcie dane są reprezentatywne dla populacji aktywnych fundacji i stowarzyszeń bez OSP (nie były objęte badaniem), a więc około 80 tys. stowarzyszeń i fundacji.

117 tys.

zarejestrowanych
stowarzyszeń

26 tys.

zarejestrowanych
fundacji

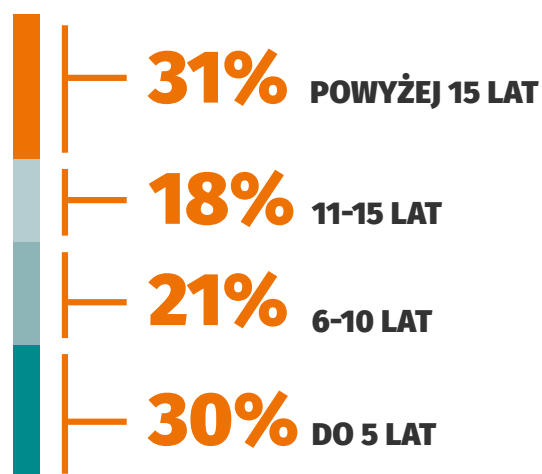

W jakim „wieku” są organizacje?

Przeciętna organizacja działa od około 10 lat. W 2018 roku liczba organizacji najmłodszych, działających krócej niż 5 lat, była zbliżona do liczby organizacji o najdłuższym, ponad 15-letnim stażu działania.

Warto zwrócić uwagę na zmianę struktury „wieku” aktywnych organizacji w ciągu ostatniej dekady. Jeszcze 10 lat temu organizacje o najkrótszym stażu działania było ponad 3-krotnie więcej niż organizacje najstarszych. Dziś te proporcje się zrównały. Można powiedzieć, że sektor pozarządowy dojrzewa, o czym świadczy coraz większy udział organizacji najstarszych.

Staż działania organizacji pozarządowych

Gdzie organizacje mają swoje siedziby?

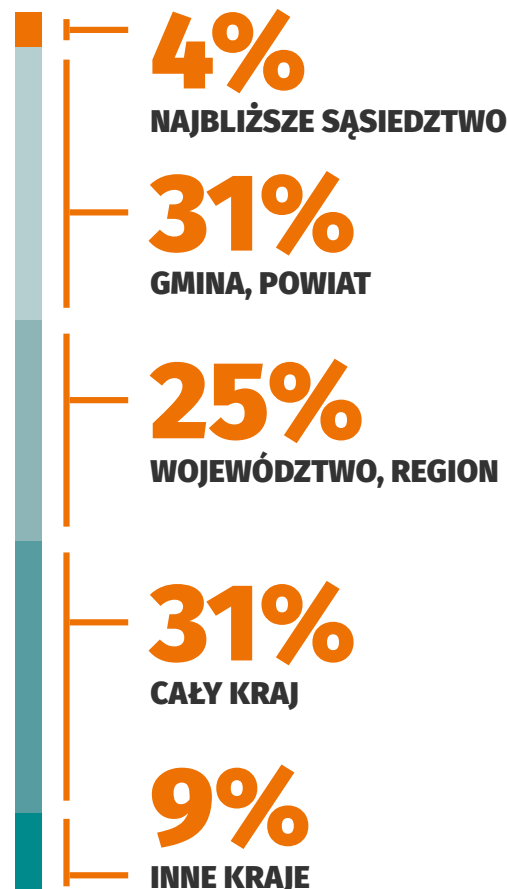
25% WIEŚ

24% MAŁE MIASTA
do 50 tys. mieszkańców

18% ŚREDNIE MIASTA
50-200 tys. mieszkańców

34% DUŻE MIASTA
od 200 tys. mieszkańców

Na jaką skalę działają organizacje?

Dane prezentują najszerszy obszar działań organizacji, np. jeśli organizacja działa zarówno lokalnie, jak i regionalnie, to jest ujęta w kategorii organizacji regionalnych.

Czym najczęściej zajmują się organizacje?

SPORT, TURYSTYKA, REKREACJA, HOBBY

KULTURA I SZTUKA

EDUKACJA I WYCHOWANIE

OCHRONA ZDROWIA

USŁUGI SOCJALNE, POMOC SPOŁECZNA

ROZWÓJ LOKALNY

INNE

ochrona środowiska, ekologia rynek pracy

badania naukowe podtrzymywanie tożsamości narodowej

prawo i jego ochrona, prawa człowieka sprawy zawodowe

ratownictwo, bezpieczeństwo, obronność

działalność międzynarodowa, pomoc rozwojowa

religia wsparcie dla organizacji pozarządowych

Dla kogo działają organizacje?

Organizacje działają na rzecz bardzo zróżnicowanych grup odbiorców, najczęściej są to:

DZIECI LUB MŁODZIEŻ

MIESZKAŃCY OKOLICY, LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ

SENIORZY

CHORZY, OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

ORGANIZACJE LUB INSTYTUCJE

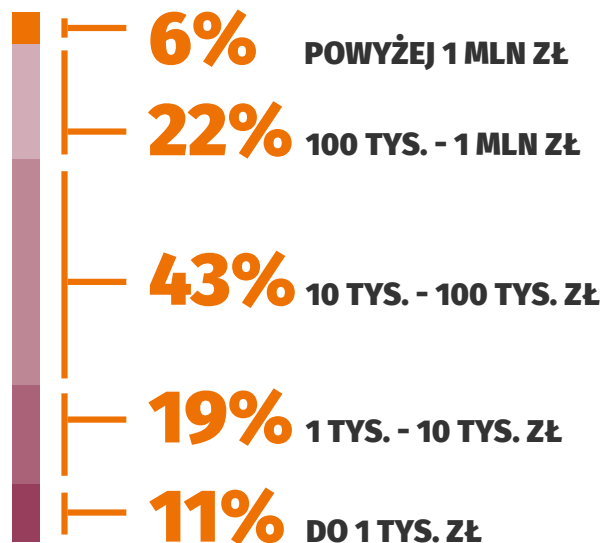
Ile pieniędzy mają organizacje?

28 tys. zł

roczny budżet przeciętnej organizacji w 2017 roku

Struktura przychodów organizacji pozarządowych w 2017 roku

Skąd organizacje mają pieniądze?

Organizacje finansują swoje działania z różnych źródeł. Lista źródeł finansowania oraz procent korzystających z nich organizacji:

KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE

SKŁADKI CZŁONKOWSKIE

FILANTROPIA INDYWIDUALNA I INSTYTUCJONALNA

1 PROCENT PODATKU

DZIAŁALNOŚĆ ODPŁATNA I GOSPODARCZA

WŁASNY MAJĄTEK

WSPARCIE INNYCH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

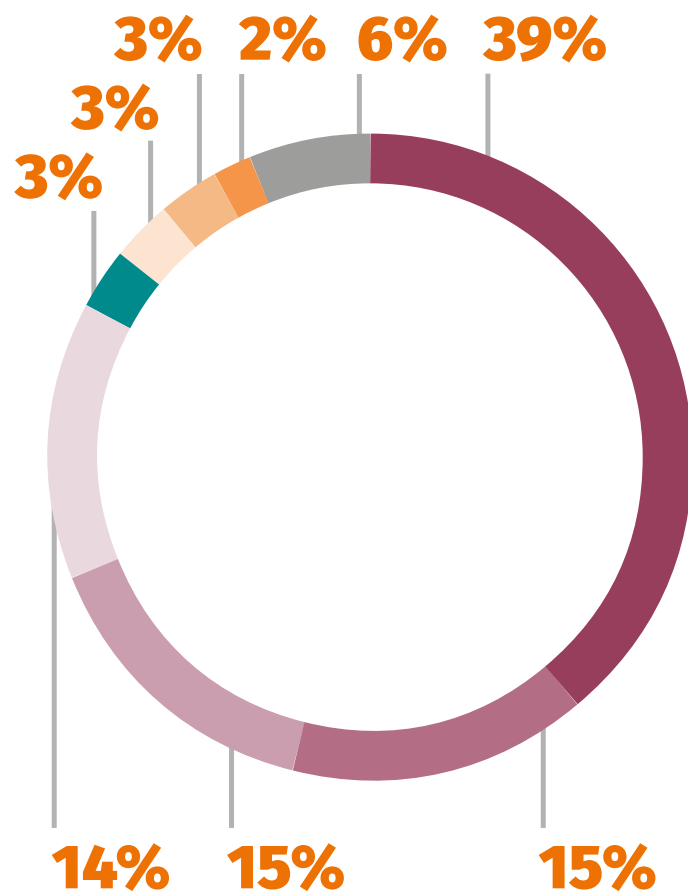

ZAGRANICZNE ŚRODKI PUBLICZNE

Ile pieniędzy mają organizacje z poszczególnych źródeł?

Przedstawione na sąsiedniej stronie dane informują o tym, jaka część organizacji korzysta z poszczególnych źródeł finansowania. A ile pieniędzy trafia z poszczególnych źródeł do organizacji? Lista źródeł finansowania oraz ich procentowy udział w budżecie całego sektora pozarządowego:

- **KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE**
- **ZAGRANICZNE ŚRODKI PUBLICZNE**
- **DZIAŁALNOŚĆ ODPLATNA I GOSPODARCZA**
- **FILANTROPIA INDYWIDUALNA I INSTYTUCJONALNA**
- **1 PROCENT PODATKU**
- **SKŁADKI CZŁONKOWSKIE**
- **WŁASNY MAJĄTEK**
- **WSPARCIE INNYCH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH**
- **INNE**

Jak się pracuje w organizacjach?

36%

organizacji działa wyłącznie dzięki pracy społecznej

37%

organizacji zatrudnia co najmniej jedną osobę (na stałe i regularnie)

27%

organizacji zleca różnego rodzaju płatną pracę nieregularnie, rzadko lub jednorazowo

Jak zatrudniają organizacje?

Co najmniej jednego stałego pracownika bądź pracowniczkę (lub ich zespół) ma 37% wszystkich organizacji (chodzi o osoby pracujące co najmniej raz w tygodniu). Przeciętnie w organizacji pracują 3 osoby.

37%

organizacji ma stałych, regularnych pracowników i pracowniczki

19%

umowy o pracę

18%

inne umowy

W 19% organizacji co najmniej jedna osoba jest zatrudniona na umowę o pracę, w kolejnych 18% organizacji jest osoba lub osoby pracujące regularnie, ale żadna z nich nie jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę.

Ile osób zrzeszają stowarzyszenia?

Przeciętne stowarzyszenie zrzesza 30 osób, 15 kobiet i 15 mężczyzn. Spośród 30 osób 10 członków i członkiń jest rzeczywiście aktywnych, tzn. faktycznie włącza się w życie organizacji.

Spośród 30 osób

10

członków i członkiń jest rzeczywiście aktywnych

Jak wygląda wolontariat w organizacjach?

63% organizacji angażuje wolontariuszy i wolontariuszki, przeciętnie jest to 6 osób rocznie. Połowa z nich, a więc 3 osoby, działa regularnie, co najmniej raz w miesiącu.

63%
organizacji korzysta z pracy wolontariuszy i wolontariuszek

6
wolontariuszy i wolontariuszek angażuje w ciągu roku przeciętna organizacja

Z jakimi problemami borykają się organizacje?

70%

dostrzega trudności w zdobywaniu funduszy lub sprzętu

Trudności związane z zapewnieniem materialnego funkcjonowania organizacji są od lat najbardziej dotkliwymi bolączkami organizacji. Rośnie natomiast waga problemów związanych z kapitałem ludzkim organizacji pozarządowych: organizacje borykają się z brakiem osób gotowych do zaangażowania (68%), utrzymaniem personelu (52%) i wypaleniem liderów (47%).

68%

dostrzega problem braku osób gotowych do bezinteresownego zaangażowania

Czego potrzebują organizacje?

Najpilniejszą potrzebą organizacji są środki na wkład własny do projektów – taką potrzebę dostrzega 39% z nich. Z kolei po 31% organizacji chciałoby kupić sprzęt związany ze swoim obszarem działalności lub wprowadzić do swojej oferty nowe usługi, produkty.

organizacji deklaruje zapotrzebowanie na szkolenia, najczęściej z zakresu pozyskiwania funduszy

Jakie wartości wyznają organizacje?

Uczciwość

Profesjonalizm

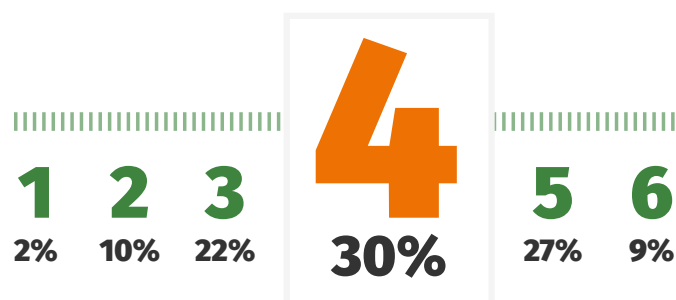
43%

organizacji uważa te wartości za najważniejsze w swoim działaniu

W czołówce rankingu wartości znajdują się również „poczucie misji” oraz „zapał i zaangażowanie” (po 37%). Najmniej organizacji jako ważną wartość wybiera „wynik ekonomiczny” (2%).

Jakie nastroje panują w środowisku organizacji pozarządowych?

Przedstawiciele organizacji są raczej zadowoleni z kondycji swojej organizacji w 2017 roku – na szkolnej skali ocen wystawiają jej średnio „4”.

Z podobnym optymizmem organizacje patrzą w przyszłość.

W porównaniu z 2018 rokiem warunki do działania organizacji w 2019 roku będą:

44%
LEPSZE

35%
TAKIE SAME

12%
gorsze

8%
trudno powiedzieć

2

Poznaj lepiej

organizacje pozarządowe

Ludzie w organizacjach pozarządowych

Organizacje pozarządowe tworzą

Członkowie i członkinie

Są to osoby zrzeszone w stowarzyszeniach (fundacje nie mogą mieć członków).

Wolontariusze i wolontariuszki

Są to osoby, które społecznie, tzn. dobrowolnie i bez wynagrodzenia działają na rzecz organizacji.

W tym opracowaniu, pisząc o wolontariuszach i wolontariuszkach, koncentrujemy się wyłącznie na osobach spoza organizacji – takich, które nie są jej członkami i członkiniami.

Pracownicy i pracowniczki

Są to osoby, które często i regularnie wykonują odpłatną pracę na rzecz organizacji.

Władze organizacji

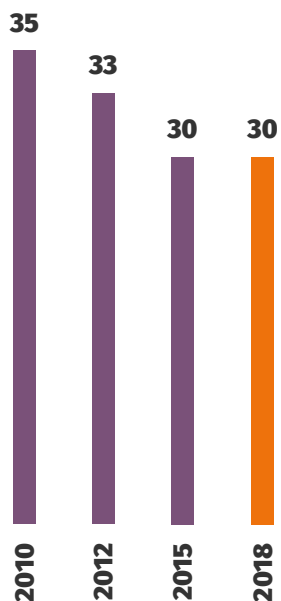
W organizacji są to: walne zebranie członków i członkiń, zarząd oraz komisja rewizyjna. W fundacjach jedynym obowiązkowym organem jest zarząd. W tym opracowaniu, pisząc o władzach organizacji, będziemy odnosić się wyłącznie do zarządu, czyli grupy osób, które kierują organizacją na co dzień.

Członkowie i członkinie

Przeciętne stowarzyszenie zrzesza 30 osób, a dokładnie połowa z nich to kobiety. Spośród 30 osób jedynie 10 członków i członkiń jest rzeczywiście aktywnych, tzn. faktycznie włącza się w życie organizacji. Jest to mniej niż w 2015 roku, kiedy to przeciętne stowarzyszenie zrzeszało taką samą jak dziś liczbę osób, ale mogło liczyć na zaangażowanie połowy z nich, czyli 15 osób.

Liczba członków i członkiń przeciętnego stowarzyszenia

30

osób - tyle zrzesza przeciętnie stowarzyszenie

Spośród 30 osób

10

członków i członkiń jest rzeczywiście aktywnych

Wolontariusze i wolontariuszki

63%

organizacji korzysta z pracy wolontariuszy i wolontariuszek

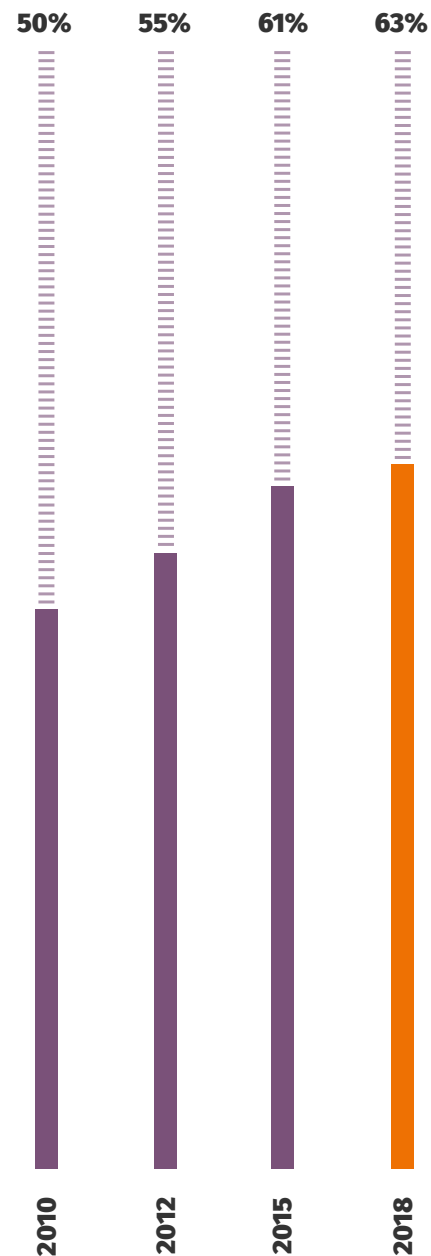
Przeciętna organizacja angażująca do swoich działań wolontariuszy i wolontariuszki współpracuje z 6 osobami w ciągu roku, a połowa z tych osób działa w organizacji regularnie, minimum raz w miesiącu. W 2015 roku przeciętna organizacja pracująca z wolontariuszami i wolontariuszkami współpracowała z 10 osobami w ciągu roku, z czego z 5 w sposób regularny.

6

wolontariuszy i wolontariuszek - tyle przeciętna organizacja angażuje w ciągu roku

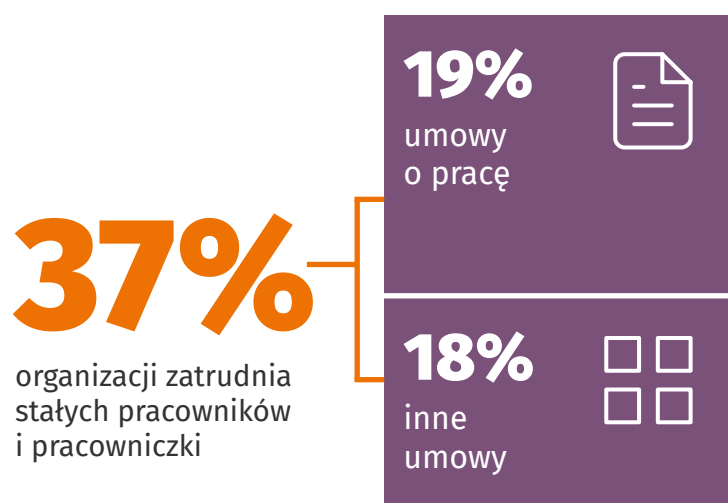

Odsetek organizacji angażujących wolontariuszy i wolontariuszki

Pracownicy i pracowniczki

Stałych i regularnych pracowników i pracowniczki (pracujących odpłatnie co najmniej raz w tygodniu) ma 37% wszystkich organizacji – połowa z nich zatrudniała przynajmniej część osób na podstawie umów o pracę (19%), a połowa wyłącznie na podstawie innych umów, np. powtarzalnych umów zleceń (18%).

Oznacza to niewielką zmianę w stosunku do 2015 roku, kiedy to 35% organizacji miało stałych pracowników i pracowniczki. Inaczej natomiast układały się proporcje między zatrudnieniem na etat a tym na podstawie innych umów. Trzy lata temu 20% organizacji miało podpisaną co najmniej jedną umowę o pracę, a 15% zatrudniało wyłącznie na podstawie innych umów.

Członkowie i członkinie zarządu

Zarząd przeciętnej organizacji to 5 osób. Średnio 47% członków zarządu stanowią kobiety – dokładnie tyle samo co w 2015 roku. Najwięcej kobiet (60% lub więcej) zarządzających organizacjami jest w stowarzyszeniach i fundacjach zajmujących się ochroną zdrowia, usługami socjalnymi lub edukacją.

Zarząd przeciętnej organizacji to 5 osób

47% to kobiety

Zmienność składu zarządów jest niewielka – podobnie jak przed trzema laty. W 59% organizacji obecny zarząd stanowią w większości te same osoby, które pełniły tę funkcję w poprzedniej kadencji. Z kolei połowę bieżącego składu stanowią osoby, które są w zarządzie od momentu założenia organizacji.

59%

organizacji ma ten sam lub podobny skład zarządu co w poprzedniej kadencji

Nadal (tak jak w 2015 roku) problemem jest brak osób chętnych do angażowania się w zarządzanie organizacją. W 2018 roku w 75% organizacji podczas ostatnich wyborów do zarządu liczba osób kandydujących nie przekraczała liczby miejsc.

Beata Charycka, Stowarzyszenie Klon/Jawor

Kapitał ludzki organizacji, czyli najważniejszy zasób ruchów społecznych, doświadcza pewnych turbulencji. Obserwujemy kurczenie się „realnej” bazy członkowskiej i wolontariackiej. O ile formalnie nic się nie zmienia, bo na liście przeciętnego stowarzyszenia figuruje tyle samo osób, co przed trzema laty, o tyle już nie połowa, lecz tylko co trzecia osoba jest w organizacji aktywna.

Spadkowy trend obserwujemy również w przypadku liczby wolontariuszy i wolontariuszek. Choć nieco więcej organizacji korzysta z tego rodzaju wsparcia, co oczywiście jest dobrą wiadomością, to z perspektywy przeciętnej organizacji sytuacja wygląda gorzej niż przed trzema laty. Gorzej – bo taka organizacja ma do dyspozycji mniejszą grupę społeczników.

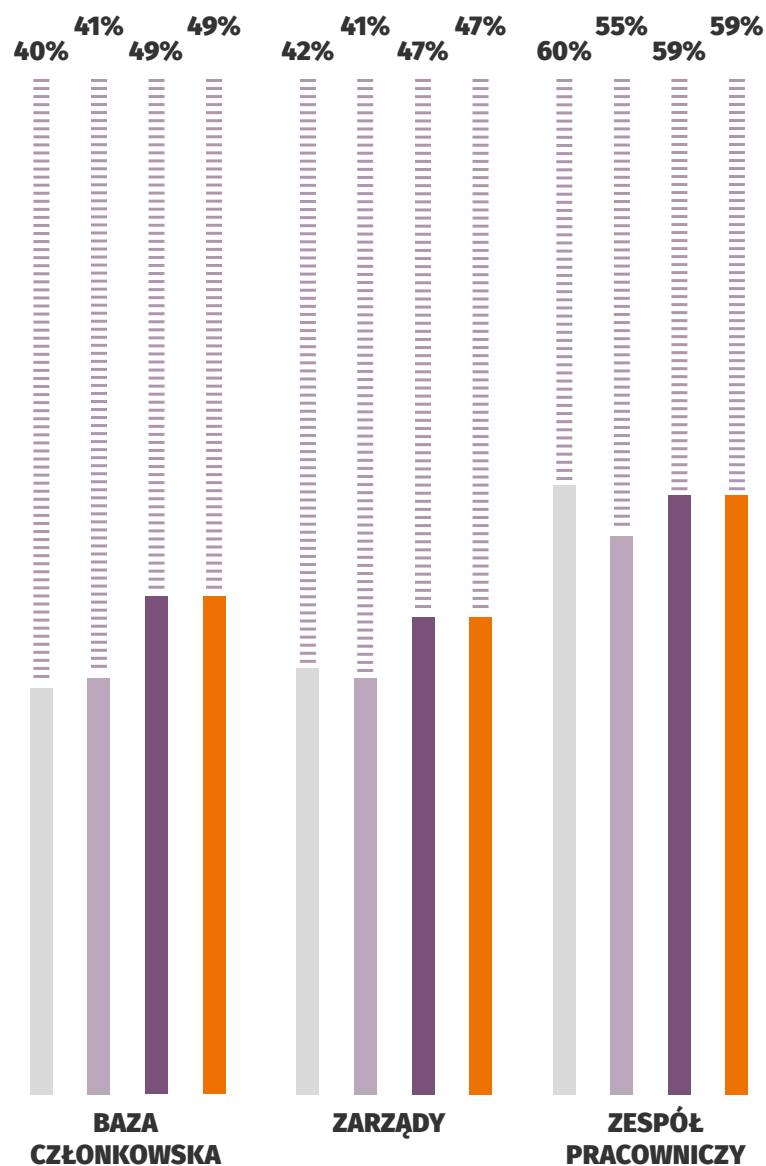
Z badań wiemy, że budżet organizacji wpływa na fakt angażowania przez nią wolontariuszy i wolontariuszek. Im większe zasoby finansowe organizacji, tym częściej pracuje ona z wolontariuszami i wolontariuszkami, także z większą ich liczbą. Nie obserwujemy jednak pogorszenia się kondycji finansowej organizacji, dlatego przyczyna ich kłopotów z kapitałem ludzkim nie jest jednoznaczna. Niemniej, problemy związane z personelem organizacji, także tym społecznym, narastają już od kilku lat, a w tym roku osiągnęły rekordowe wartości. Znużenie liderów organizacji, wypalenie osób w nią zaangażowanych, a także trudność utrzymania dobrego zespołu pracowniczego i wolontariackiego to jedne z kluczowych bolączek wskazywanych przez same organizacje.

Obserwujemy kurczenie się „realnej” bazy członkowskiej i wolontariackiej

Kobiety w organizacjach

Odsetek kobiet w różnych gremiach organizacji pozarządowych

■ 2010 ■ 2012 ■ 2015 ■ 2018

Elżbieta Korolczuk, Uniwersytet Södertörn i Uniwersytet Warszawski

Dane Stowarzyszenia Klon/Jawor potwierdzają, że trzeci sektor w Polsce to domena kobiet – prawie 60% osób zatrudnionych w organizacjach to właśnie kobiety, a wśród organizacji zajmujących się ochroną zdrowia, usługami społecznymi czy edukacją stanowią one zdecydowaną większość, bo ok. 70-80% osób zatrudnionych. Wskazuje to na segregację poziomą, podobną do tej, która występuje w administracji publicznej i sektorze przedsiębiorstw – kobiet jest więcej w organizacjach i firmach zajmujących się obszarami kojarzonymi z tradycyjnymi kobiecymi rolami, czyli opieką.

Podobna nadreprezentacja kobiet w organizacjach pozarządowych (choć już niekoniecznie w ich władzach) występuje w wielu krajach i wynika z czynników takich jak mniejsza hierarchia w organizacjach i mniejsze niż w firmach prywatnych wymagania dotyczące czasu pracy, co z kolei sprzyja godzeniu ról zawodowych i życia prywatnego. Jednak, jeśli spojrzymy na zarobki w trzecim sektorze – mniejsze niż w sektorze przedsiębiorstw, a w przypadku małych miejscowości, gdzie zarabia się czasem 1200 zł brutto, czyli poniżej płacy minimalnej – może się okazać, że przewaga kobiet może wynikać głównie z tego, iż zarobki i możliwości awansu są dla wielu mężczyzn po prostu mało atrakcyjne.

Wolontariat w organizacjach

Skala zaangażowania wolontariuszy i wolontariuszek

63%

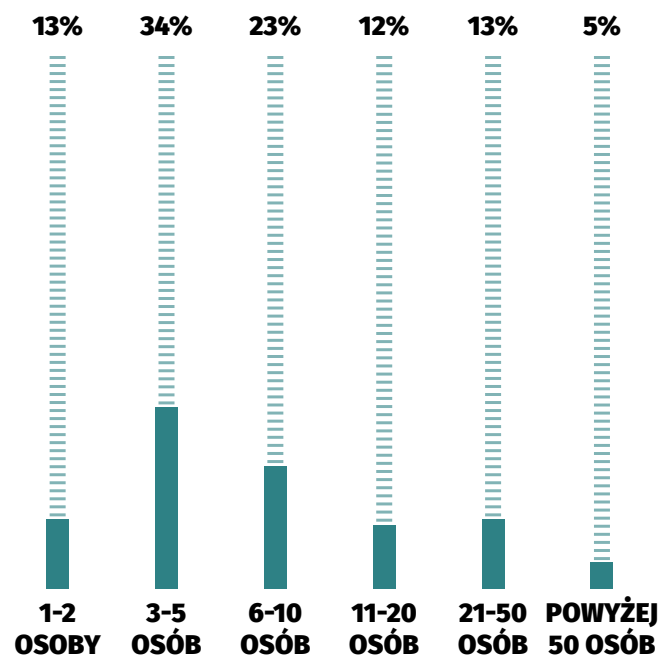
organizacji angażuje
do swoich działań
wolontariuszy
i wolontariuszki

Z roku na rok coraz więcej fundacji i stowarzyszeń korzysta ze wsparcia wolontariuszy i wolontariuszek.

Przeciętna organizacja korzystająca z wolontariatu współpracuje w ciągu roku z 6 wolontariuszami i wolontariuszkami, z czego połowa działa w organizacji regularnie, minimum raz w miesiącu. To mniej niż trzy lata temu – w 2015 roku przeciętna organizacja włączająca wolontariuszy i wolontariuszki współpracowała z 10 osobami w ciągu roku, w tym z połową w sposób regularny. Zespoły wolontariackie są zazwyczaj niewielkie. Niemniej prawie co trzecia organizacja (30%) angażująca wolontariuszy i wolontariuszki pracuje z co najmniej 11 takimi osobami.

Odsetek organizacji korzystających ze wsparcia określonej liczby wolontariuszy i wolontariuszek

Przeciętnie
organizacja ma

6

wolontariuszy i wolontariuszek, w tym połowa angażuje się regularnie.

Jakie organizacje współpracują z wolontariuszami i wolontariuszkami?

Fundacje

73% fundacji korzysta ze wsparcia wolontariuszy i wolontariuszek – to zdecydowanie częściej niż w przypadku stowarzyszeń. Takie zróżnicowanie jest zrozumiałe – stowarzyszenia mają członków, czyli osoby gotowe do społecznego działania na rzecz organizacji. Tym samym stowarzyszenia rzadziej muszą odwoływać się do wsparcia zewnętrznych wolontariuszy i wolontariuszek.

Organizacje usług socjalnych i pomocy społecznej

78% organizacji specjalizujących się w tych dziedzinach pracuje z wolontariuszami i wolontariuszkami. Najczęściej robią to organizacje specjalizujące się w rozwoju lokalnym – 51% z nich deklaruje tego typu współpracę.

Organizacje zatrudniające stałych pracowników i pracowniczki

70% organizacji ze stałym, płatnym personelem angażuje wolontariuszy i wolontariuszki. Można się wydawać, że powinno być odwrotnie, tzn. organizacje, które nie mogą sobie pozwolić na stały, płatny personel, powinny częściej korzystać z pracy społecznej osób spoza organizacji. Jest dokładnie odwrotnie, gdyż to organizacje bardziej zasobne finansowo, które stać na opłacanie pracowników i pracowniczek, łatwiej mogą koordynować współpracę z wolontariuszami i wolontariuszkami. Bogatsze organizacje prowadzą też więcej działań, do których potencjalnie mogą zaprosić wolontariuszy i wolontariuszki.

Organizacje młodsze stażem

W grupie najmłodszych organizacji, działających nie dłużej niż 5 lat, 68% skutecznie rekrutuje wolontariuszy i wolontariuszki. Można się zastanawiać, czy jest to kwestia większego entuzjizmu typowego dla wczesnych faz rozwoju organizacji, który na późniejszym etapie się wypala, czy młodszym organizacjom angażowanie wolontariuszy i wolontariuszek i współpraca z nimi po prostu lepiej wychodzi (np. dzięki ich większej obecności w internecie).

Jak wolontariusze i wolontariuszki uczestniczą w życiu organizacji?

Wśród organizacji współpracujących z wolontariuszami i wolontariuszkami:

34%

organizacji zapewnia wolontariuszom i wolontariuszkom szkolenia, umożliwia im podnoszenie kompetencji

31%

organizacji włącza wolontariuszy i wolontariuszki w planowanie strategiczne w organizacji

W jaki sposób organizacje szukają wolontariuszy i wolontariuszek?

85%

organizacji angażujących wolontariuszy i wolontariuszki podejmowało działania, aby takie wsparcie pozyskać

Działania organizacji służące znalezieniu wolontariuszy i wolontariuszek

INFORMACJA PRZEZ ZNAJOMYCH, RODZINĘ, DOTYCHCZASOWYCH CZŁONKÓW/WOLONTARIUSZY

66%

OGŁOSZENIE W INTERNCIE

33%

WSPÓŁPRACA Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI, SZKOŁAMI

20%

ORGANIZOWANIE SPOTKAŃ INFORMACYJNYCH

19%

ROZWIESZANIE PLAKATÓW, ROZDAWANIE ULOTEK

11%

ORGANIZACJA NIE PODEJMOWAŁA ŻADNYCH DZIAŁAŃ

15%

Jakim organizacjom przybywa, a jakim ubywa wolontariuszy i wolontariuszek?

Zapytaliśmy organizacje, jak zmieniła się wielkość ich zespołu wolontariackiego w ciągu ostatniego roku. W większości stowarzyszeń i fundacji liczba wolontariuszy i wolontariuszek pozostała na tym samym poziomie.

W 24% organizacji przybyło wolontariuszy i wolontariuszek. Jakie to organizacje? Głównie:

- fundacje,
- mające stały, płatny personel,
- działające bardzo lokalnie, nie szerzej niż na skalę najbliższego sąsiedztwa,
- młodsze stażem (działające nie dłużej niż 5 lat).

W 12% organizacji zmniejszyła się liczba wolontariuszy i wolontariuszek. Są to przede wszystkim:

- organizacje zlokalizowane w największych miastach,
- działające na skalę ogólnopolską.

Problemy ze znalezieniem wolontariuszy i wolontariuszek

Zdecydowana większość (69%) organizacji mających doświadczenie we współpracy z wolontariuszami i wolontariuszkami wskazuje na problem ze znalezieniem osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji. Z kolei 54% boryka się z utrzymaniem zespołu wolontariackiego.

69%

organizacji ma problem ze znalezieniem osób gotowych do bezinteresownego zaangażowania w działania organizacji

Joanna Mielczarek, Stowarzyszenie mali bracia Ubogich

Nasza organizacja mieści się wśród tych 5% pracujących z największą liczbą wolontariuszy i wolontariuszek – w 2018 roku mieliśmy ich ponad 500. Uważam, że ważna w kontekście pozyskiwania tego rodzaju wsparcia jest aktywna obecność w mediach społecznościowych – ale taka, która pokazuje „świadectwa”, czyli wolontariusza w działaniu, opisuje historie naszych podopiecznych, ich relacji z wolontariuszem itp. To buduje społeczność sojuszników organizacji. Mam wrażenie, że w naszym przypadku ważną rolę odgrywają nasze akcje fundraisingowo-komunikacyjne, które dla wielu osób są bodźcem do wystąpienia do nas zgłoszenia.

Przykładamy odpowiednio dużą wagę do każdego etapu zaangażowania wolontariuszy – od sposobu prowadzenia rozmowy rekrutacyjnej, przywitania takiej osoby w organizacji, przez zaproponowanie jej konkretnych działań, wsparcia koordynatorskiego po szkolenia i warsztaty. Ważne dla nas jest też stwarzanie przestrzeni do integracji zespołu pracowniczego i wolontariackiego oraz umożliwianie realizacji własnych pomysłów działań na rzecz podopiecznych Stowarzyszenia.

Nazwałabym to wszystko PROFESJONALNYM PROWADZENIEM wolontariuszy. Dobrze zarządzani ludzie, doceniani i wspierani mają po prostu chęci do działania.

Odpłatna praca w organizacjach

Jaka jest skala zatrudnienia w organizacjach?

Organizacje coraz częściej płacą za pracę wykonywaną na swoją rzecz. W 2018 roku robiło to 64% organizacji, a jeszcze trzy i sześć lat wcześniej – 55%. Tym samym zmniejsza się odsetek stowarzyszeń i fundacji, które opierają się wyłącznie na pracy społecznej, obecnie takich organizacji jest 36%, a w 2015 roku było ich 45%.

64%

organizacji płaci za pracę

36%

organizacji opiera się tylko na pracy społecznej

Ze względu na stopień związku z organizacją osoby, które wykonują dla niej odpłatną pracę, można podzielić na dwie grupy:

- stały zespół pracowników organizacji,
- regularnych współpracowników i sporadycznych zleceniobiorców.

Stąłych i regularnych pracowników i pracowniczki ma 37% wszystkich organizacji. Połowa z nich zatrudnia (przynajmniej część osób) na podstawie umów o pracę, a połowa wyłącznie na podstawie innych umów. Z kolei z pracy współpracowników i współpracowniczek oraz sporadycznych zleceniobiorców, którzy od czasu do czasu wykonują jakąś pracę dla organizacji, korzysta 27% fundacji i stowarzyszeń (przy braku stałego płatnego personelu).

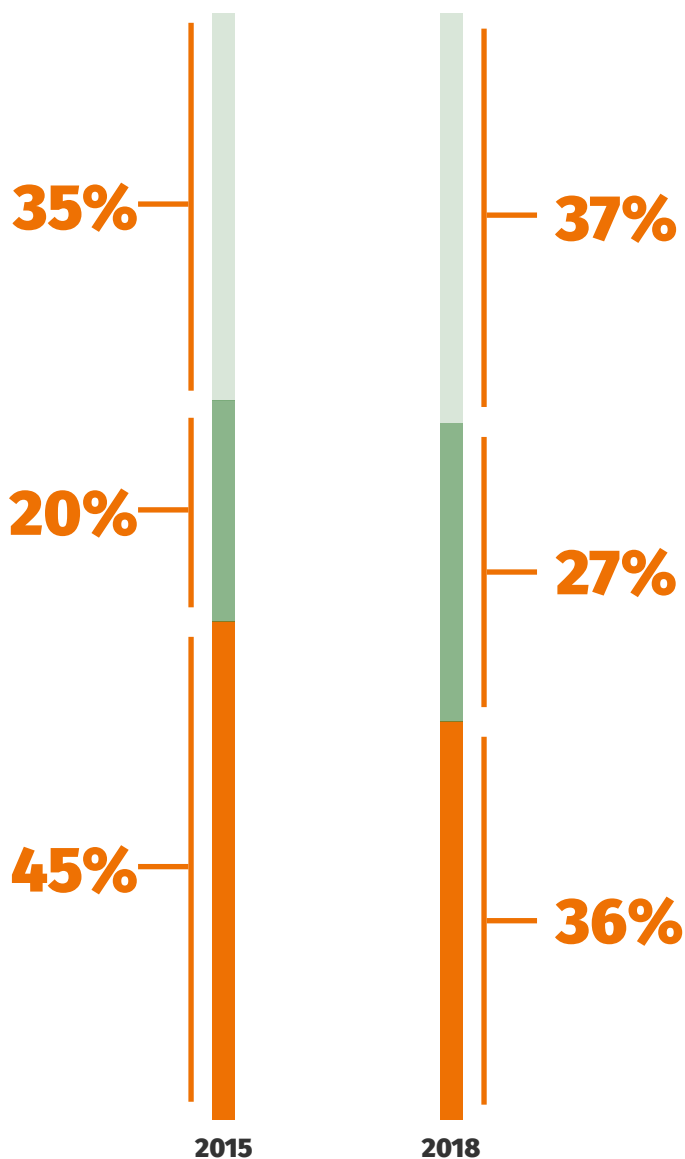
37%

organizacji ma zespół stałych pracowników i pracowniczek

27%

organizacji nie ma stałego płatnego personelu, ale korzysta z pracy współpracowników i współpracowniczek oraz sporadycznych zleceniobiorców

Płatna praca w organizacjach

- organizacja ma stały zespół: pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę lub na inne umowy
- organizacja wyłącznie sporadycznie zleca płatną pracę
- organizacja w ogóle nie płaci za pracę, opiera się wyłącznie na pracy społecznej

Jako organizacje mające stałych, regularnych pracowników i pracowniczki traktujemy wszystkie organizacje, które na stałe zatrudniają co najmniej jedną osobę (bez względu na formę umowy). Tym samym „zespół osób zatrudnionych” może być jednoosobowy.

Jako organizacje zatrudniające na podstawie umów o pracę traktujemy organizacje, które w ten sposób zatrudniają co najmniej jedną osobę ze swojego zespołu pracowników i pracowniczek.

Marta Gumkowska, Stowarzyszenie Klon/Jawor

Coraz mniej organizacji działa wyłącznie społecznie - w 2015 roku 45% organizacji ani razu nie zapłaciło za pracę na swoją rzecz, w 2018 roku 36%. Naturalnie, że tak działające podmioty są i będą – są to przede wszystkim organizacje z mniejszymi zasobami finansowymi, krótszym stażem funkcjonowania i działające na niewielką skalę. Przykładowo – wśród organizacji działających wyłącznie lokalnie, na terenie najbliższego sąsiedztwa, połowa w ogóle nie płaci za pracę. Oznacza to, że wszelkie działania związane choćby ze sprawozdawczością i księgowością w tego typu organizacjach są wykonywane całkowicie społecznie.

To, że więcej organizacji płaci za pracę nie oznacza, że rośnie udział stowarzyszeń i fundacji dysponujących stałym zespołem pracowników i pracowniczek. Za wzrost odpłatności za pracę w organizacjach odpowiada przede wszystkim częstsze zlecenie pracy nieregularnej, sporadycznej i jednorazowej osobom, które na co dzień nie są w organizacji zatrudnione.

Jakie organizacje zatrudniają pracowników i pracowniczki?

Zatrudnianie zespołu stałych pracowników i pracowniczek jest częstsze wśród organizacji

o dużych

rocznych budżetach,
większych niż 100 tys. zł

ze średnich i dużych

miast, powyżej
50 tys. mieszkańców

o statucie

fundacji

z branż

ochrony zdrowia oraz
usług socjalnych

działających

co najmniej regionalnie,
a w szczególności na
skalę międzynarodową

Fakt korzystania ze stałego personelu jest oczywiście powiązany z budżetem organizacji.

Wśród organizacji
z budżetem

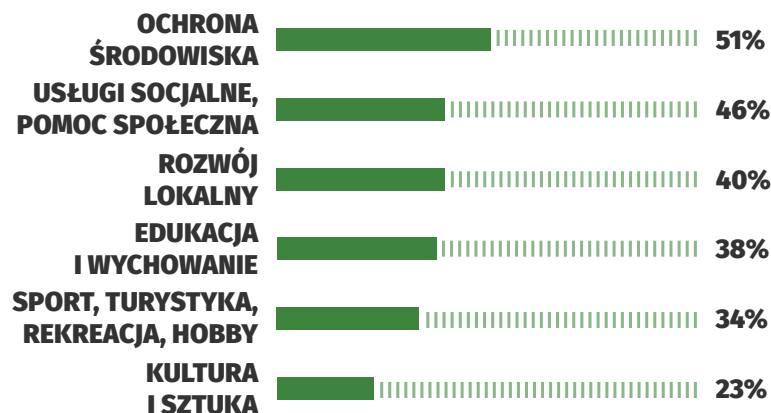
powyżej 100 tys. zł

72%

stowarzyszeń i fundacji ma stałych pracowników i pracowniczki

Podobnie jak w latach ubiegłych, w zatrudnianiu stałego personelu przodują organizacje ochrony zdrowia i usług socjalnych. Obie te branże wyróżniają się na tle wszystkich innych organizacji sektora pozarządowego największymi zasobami finansowymi. Najrzadziej z kolei zatrudniają organizacje kulturalne, które dysponują najmniejszymi budżetami.

Zatrudnianie stałego, płatnego personelu
wśród organizacji różnych branż

Kim są pracownicy i pracowniczki organizacji?

Płatny zespół organizacji to przeciętnie 3 osoby, w tym 59% to kobiety. Można więc powiedzieć, że płatny personel organizacji to przeciętnie dwie kobiety i jeden mężczyzna. Są takie dziedziny działania organizacji, które cechuje jeszcze większy stopień „feminizacji” zespołów pracowniczych – jest to przede wszystkim ochrona zdrowia, a w dalszej kolejności usługi socjalne, edukacja i wychowanie oraz kultura i sztuka.

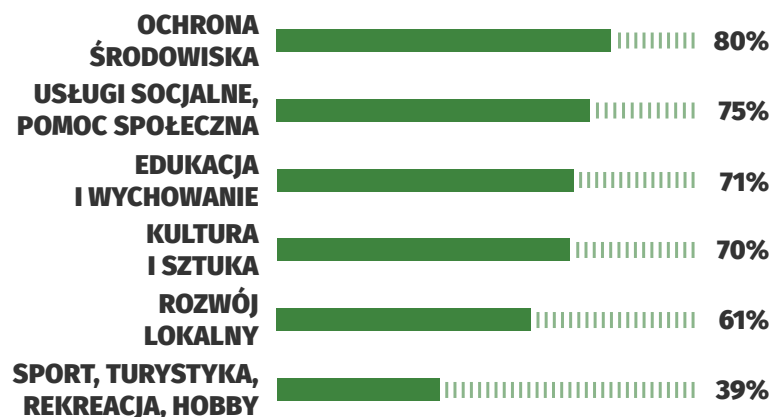
Zespół organizacji to przeciętnie 3 osoby

59% to kobiety

41% to mężczyźni

Odsetek kobiet w zespołach pracowniczych wśród organizacji różnych branż

Ile zarabiają pracownicy i pracowniczki organizacji?

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie osoby zatrudnionej na stałe w organizacji pozarządowej w wymiarze całego etatu wynosi 3000 zł brutto, czyli dokładnie tyle, ile w 2015 roku. Płaca ta jest zróżnicowana: od ok. 1200 zł na wsi do ok. 4000 zł w organizacjach z największych miast.

3000 zł

przeciętne miesięczne wynagrodzenie osoby zatrudnionej w organizacji pozarządowej

Beata Charycka, Stowarzyszenie Klon/Jawor

Zarobki w organizacjach w przeciągu ostatnich trzech lat w ogóle się nie zmieniły. Problem ograniczonych możliwości podwyżek raportowały już wyniki badań stowarzyszeń i fundacji z 2015 roku. Podobnej stagnacji zarobków nie doświadczają pozostałe dwa sektory gospodarki, czyli sektor publiczny i prywatny. Według danych GUS w obu sektorach odnotowywane są roczne wzrosty wynagrodzeń. W analogicznym okresie jak ten, którego dotyczą dane dla pracowników i pracowniczek organizacji pozarządowych, przeciętna płaca brutto w sektorze publicznym oraz w przedsiębiorstwach prywatnych wynosiła ponad 4 tys. zł.

Jak organizacje inwestują w swoich pracowników i pracowniczki?

66% organizacji podnosi kompetencje swoich pracowników i pracowniczek – najczęściej poprzez zapewnianie im szkoleń. Rzadziej pracownicy i pracowniczki organizacji są wysyłani na konferencje i konsultacje ze specjalistami. Co trzecia organizacja nie podejmuje żadnych działań na rzecz podniesienia wiedzy lub poprawy umiejętności swojego personelu.

Sposoby podnoszenia kompetencji pracowników i pracowniczek organizacji

42%

organizacji zapewnia szkolenia swoim pracownikom i pracowniczkom

Branża organizacji pozarządowych, równoległe do procesu profesjonalizacji, staje się również miejscem zjawiska określanego przez socjologów mianem „prekaryzacji pracy”

Przedstawione dane dotyczące sytuacji i warunków pracy w organizacjach pozarządowych w Polsce nie dają jednoznacznego obrazu sytuacji. Z jednej strony, mamy do czynienia z rosnącą profesjonalizacją organizacji większych, której wyrazem jest m.in. zatrudnianie w większym stopniu stałego personelu, a także częstsze korzystanie ze względnie stabilnego zespołu pracowników.

Z drugiej strony, statystycznie rzecz biorąc, warunki pracy w stowarzyszeniach i fundacjach odbiegają od innych branż na niekorzyść pracowników organizacji pozarządowych. Na przykład wśród organizacji zatrudniających stały zespół aż połowa organizacji ma wyłącznie pracowników nieetatowych. A zgodnie z danymi GUS dla sektora non-profit dla 2016 roku ponad 20% pracujących (i utrzymujących się głównie z tej pracy) to osoby na umowach cywilnoprawnych, podczas gdy w skali całej gospodarki odsetek pracowników, dla których głównym źródłem dochodu są umowy cywilnoprawne, to nie więcej niż 7,6% ogółu pracujących.

Podobnie rzecz ma się z płacą: w NGO-sach deklarowane średnie płace nie zmieniły się między

2015 a 2018 rokiem, zaś w całej gospodarce średnia płaca w tym samym okresie wzrosła o 17%, zaś minimalna o 20%.

Wyniki tych badań pokazują ważną rolę pracy nieodpłatnej, w szczególności w NGO-sach działających w kulturze, które najrzadziej zatrudniają stały, płatny personel. Takie wnioski potwierdzają także inne badania (np. raport „Fabryka kultury”), wskazują również na oczekiwanie pasji, zaangażowania i niewielkie wymagania finansowe w tym sektorze. O znaczeniu pracy nieodpłatnej dla funkcjonowania trzeciego sektora świadczy również rosnąca liczba organizacji, które angażują wolontariuszy.

Podsumowując, branża organizacji pozarządowych, równoległe do procesu profesjonalizacji, staje się również miejscem zjawiska określanego przez socjologów mianem „prekaryzacji pracy”, a zatem ekspansji pracy niskopłatnej, w ramach niestabilnych, cywilnoprawnych form zatrudnienia, w warunkach ograniczenia praw pracowniczych wynikających z kodeksu pracy. Jest to zjawisko niepokojące, które może również być jedną z przyczyn trudności ze znalezieniem stałych współpracowników.

Etapy „życia” organizacji

Młodość

Do **5** lat

- Często nie działają systematycznie tylko akcyjnie: czasami intensywnie, czasami w ogóle
- Najczęściej angażują wolontariuszy
- Najrzadziej płacą za pracę
- Dysponują najmniejszymi budżetami – przeciętnie 20 tys. zł rocznie
- Mają najmniejszą skuteczność w pozyskiwaniu środków samorządowych
- Częściej niż inne organizacje mają środki ze zbiórek publicznych oraz z działalności gospodarczej
- Są najbardziej zaawansowane technologicznie – są najaktywniejsze w internecie oraz najczęściej korzystają z różnego typu aplikacji, np. bankowości elektronicznej lub przechowywania danych w chmurze
- Cechuje je największy optymizm – są najbardziej zadowolone ze swojej kondycji w minionym roku
- Wyróżnia je chęć promocji działań organizacji oraz podnoszenia kompetencji zespołu
- Wartości, które najbardziej cenią to: profesjonalizm, determinacja i poczucie misji

Dojrzewanie

6-10 lat

- Częściej niż inne organizacje zajmują się kulturą i sztuką oraz edukacją
- Najczęściej z sukcesem aplikują o środki samorządowe
- Wyróżnia je częste korzystanie z darowizn finansowych od firm
- Są największymi pesymistami – najgorzej oceniają swoją kondycję w poprzednim roku
- Problemy rozbudowanej biurokracji administracji publicznej i znużenia liderów organizacji są dla nich dotkliwsze niż dla innych organizacji
- Mają wielu partnerów, częściej niż inne organizacje kontaktują się z mediami ogólnopolskimi, środowiskiem akademickim i zagranicznymi stowarzyszeniami i fundacjami
- Troska o dobro wspólne oraz zapał i zaangażowanie są dla nich ważniejsze niż dla innych organizacji

Dorostłość

11-15 lat

- Najczęściej korzystają z funduszy unijnych
- Częściej niż inne organizacje narzekają na nadmierną kontrolę ze strony administracji publicznej
- Najrzadziej współpracują z wolontariuszami
- Problem braku osób gotowych bezinteresownie się angażować jest tu bardziej dotkliwy niż trudność w zdobywaniu środków finansowych
- Częściej niż inne organizacje kontaktują się z publicznymi placówkami służby zdrowia oraz z prywatnymi firmami
- Są najmniej widoczne w internecie

Dojrzałość

Powyżej **15** lat

- Ich domeną jest działalność w obszarze sportu lub ochrony zdrowia
- Najczęściej mają stały, płatny personel i zatrudniają na umowy o pracę
- Są bardzo „usieciowione” – należą do różnego rodzaju porozumień organizacji
- Mają najwięcej kontaktów z zewnętrznymi partnerami, a w szczególności z samorządem szczebla lokalnego i regionalnego, ministerstwami oraz parafiami
- Mają największe przeciętne budżety: ponad 80 tys. zł rocznie
- Najczęściej korzystają z polskich środków publicznych oraz 1% podatku
- Są największymi malkontentami – narzekają na wiele kwestii częściej niż inne organizacje, np. na brak współpracy w środowisku pozarządowym
- Ich kluczowe problemy to rozbudowane formalności grantodawców oraz brak osób do działania
- Częściej niż dla innych organizacji ważne są dla nich takie wartości jak demokratyczne zarządzanie, niezależność, zgodność z procedurami oraz wierność tradycjom

Finanse

w organizacjach

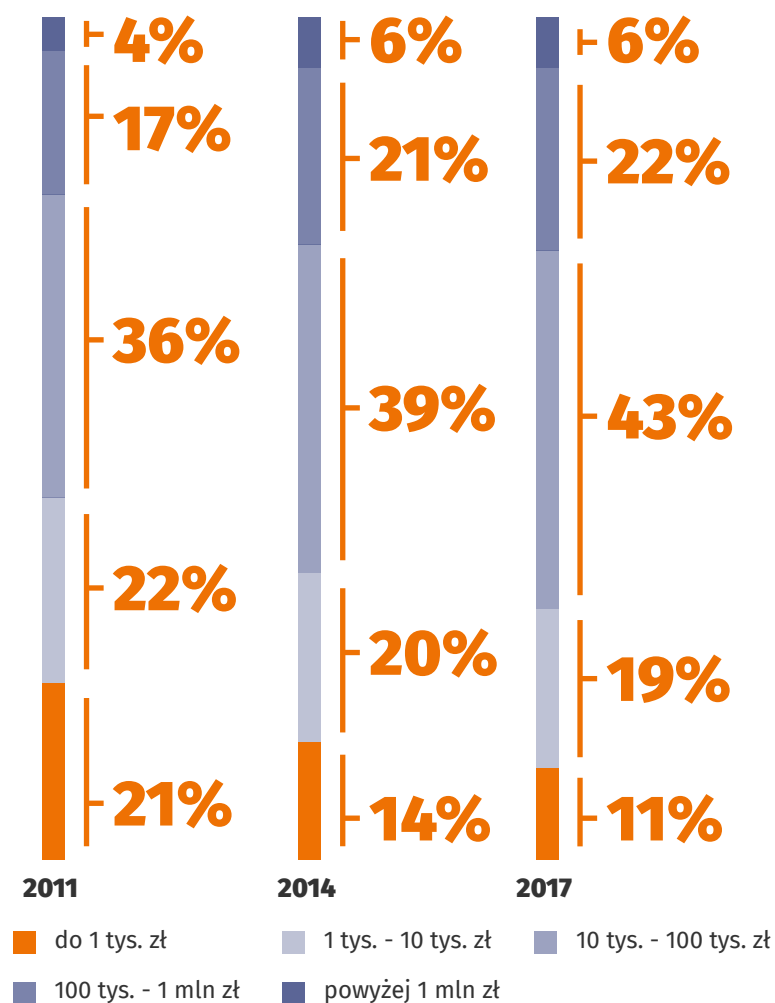
Jak zmienia się sytuacja finansowa organizacji?

Porównanie struktury przychodów organizacji w latach 2011 - 2017 pokazuje, że utrzymuje się trend stopniowego powiększania się sektorowej „klasy średniej”, a więc organizacji o budżetach między 10 tys. a 100 tys. zł rocznie. Jednocześnie, o ile w latach 2011-2014 widać też wzrost udziału organizacji o przychodach przekraczających 100 tys. zł (z 21% do 27%), to między rokiem 2014 a 2017 procent organizacji o najwyższych budżetach nie zmienił się.

Wysokość przeciętnych przychodów, podobnie jak w poprzednich latach, różni się w zależności od:

- stażu działania organizacji – im dłużej staż, tym wyższe przychody,
- wielkości miejscowości, w której organizacja ma siedzibę – im większa miejscowość, tym wyższe przychody,
- branży, w której organizacja działa – ponadprzeciętne przychody mają organizacje zajmujące się ochroną zdrowia i pomocą społeczną; z kolei niższe niż przeciętne są budżety organizacji, których główną dziedziną działania jest kultura i rozwój lokalny.

Struktura przychodów organizacji pozarządowych

Czy sytuacja finansowa organizacji jest stabilna?

Coraz bardziej dotkliwy staje się problem braku przewidywalności finansowania. Z deklaracji organizacji wynika, że na początku marca 2018 roku 71% organizacji miało zagwarantowane nie więcej niż połowę budżetu na działania w bieżącym roku. W 2015 roku w tej sytuacji było 64% stowarzyszeń i fundacji.

Większość organizacji nie może liczyć na stabilne, przewidywalne przychody, dlatego kluczowe staje się pytanie o to, czy stowarzyszenia i fundacje posiadają środki własne, rezerwy, z których mogą korzystać w momentach braku zewnętrznego finansowania.

42%

organizacji ma środki własne (rezerwy finansowe, kapitał rezerwowy)

W przeciętnej organizacji posiadającej rezerwy wystarczyłyby one na 6 miesięcy działań

Skąd organizacje mają pieniądze?

Organizacje mają możliwość finansowania swoich działań z różnych źródeł. W badaniu wyróżniliśmy 20 typów funduszy zasilających budżety stowarzyszeń i fundacji. Większość organizacji korzysta jednak tylko z kilku źródeł: przeciętna organizacja – podobnie jak w 2014 roku – z trzech.

Najczęściej wykorzystywanymi źródłami przychodów są:

**składki członkowskie,
źródła samorządowe,
darowizny od osób prywatnych.**

Większe zróżnicowanie źródeł przychodu przekłada się na wyższe przeciętne przychody organizacji

LICZBA TYPÓW FUNDUSZY W BUDŻECIE	PROCENT ORGANIZACJI	PRZECIĘTNE PRZYCHODY W 2017 ROKU
nie więcej niż 3	53%	13 tys. zł
4 - 6	35%	55 tys. zł
6 - 9	9%	129 tys. zł
10 i więcej	2%	1,7 mln zł

Procent organizacji korzystających z poszczególnych źródeł przychodu

	2011	2014	2017
Składki członkowskie	61%	60%	63%
Źródła samorządowe	49%	55%	61%
Darowizny od osób prywatnych*	28%	45%	50%
Darowizny od instytucji i firm*	30%	35%	36%
Przychody z przekazania 1% podatku	17%	23%	25%
Źródła rządowe	12%	18%	20%
Odpłatna działalność statutowa	9%	11%	18%
Odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, udziały i akcje	17%	13%	13%
Wsparcie krajowych organizacji pozarządowych	9%	11%	12%
Fundusze Unii Europejskiej**	12%	18%	11%
Przychody ze zbiórek publicznych	7%	10%	10%
Działalność gospodarcza	9%	7%	7%
Przychody z majątku, np. wynajmu lokali, sprzętu itp.	2%	4%	5%
Inne źródła	9%	5%	4%
Wsparcie zagranicznych organizacji pozarządowych	3%	4%	3%
Dotacje od oddziału tej samej organizacji	2%	2%	2%
Zagraniczne źródła publiczne spoza UE	2%	4%	1%

* Od 2014 roku darowizny od osób indywidualnych oraz instytucji i firm obejmują zarówno darowizny finansowe, jak i rzeczowe.

** Kategoria „Fundusze Unii Europejskiej” obejmuje zarówno programy funduszy strukturalnych, jak i programy Komisji Europejskiej.

Zdarza się, że w danym roku organizacje otrzymują dofinansowanie od kilku podmiotów dysponujących tym samym typem funduszy. Przykładowo, organizacja może mieć dotacje od kilku ministerstw. W tej sytuacji w 2017 roku było 6% organizacji. Z kolei dotacje od kilku podmiotów ujmowanych łącznie w kategorii źródeł samorządowych miało 23% organizacji.

67% organizacji otrzymujących darowizny od osób indywidualnych pozyskało ich w 2017 roku nie więcej niż dziesięciu. Z kolei 10% organizacji korzystających z tego źródła miało ponad 50 darczyńców. Organizacje pozyskujące darowizny od instytucji i firm w zdecydowanej większości (83%) otrzymały w 2017 roku nie więcej niż 5 darowizn.

Jakie są typowe kombinacje źródeł przychodów?

Organizacje różnią się nie tylko liczbą źródeł, z których korzystają, ale także ich kompozycją. Można wyróżnić pięć najczęściej występujących kombinacji źródeł przychodu. Używając metafory można powiedzieć, że na podstawie informacji o jadłospisie organizacji w 2017 roku (a więc danych nt. wykorzystywanych źródeł przychodu) odtworzone zostały najczęściej spotykane w sektorze „diety”.

Dieta „samorządowa”: 34% organizacji korzysta głównie z dotacji samorządowych, które stanowią trzon ich budżetu. Częściej niż w całym sektorze mają też wpływy ze składek członkowskich i darowizn indywidualnych. Przeciętny budżet organizacji na diecie „samorządowej” to 29 tys. zł.

Dieta „rzutkowa”: 29% organizacji niemal nie korzysta z krajowych środków publicznych, ma przychody głównie ze składek członkowskich, a także (choć nie częściej niż w całym sektorze) z darowizn i 1% podatku. Przeciętny budżet organizacji na diecie „rzutkowej” to 17 tys. zł.

Dieta „usługowa”: 24% organizacji korzysta głównie ze źródeł publicznych (rządowych oraz samorządowych) i łączy je z działalnością zarobkową – zwłaszcza gospodarczą. Tego typu organizacje korzystają, choć sporadycznie, z darowizn i wpłat z 1% podatku. Przeciętny budżet organizacji na diecie „usługowej” to 30 tys. zł.

Dieta „sześciu mocnych filarów”: budżety 8% organizacji tworzą środki ze źródeł samorządowych, funduszy rządowych, darowizn od osób fizycznych i prawnych, wpłaty 1% podatku, a także odpłatnej działalności pożytku publicznego. Przeciętny budżet organizacji na diecie „sześciu mocnych filarów” to 161 tys. zł.

Dieta „lokalnej filantropii”: 5% organizacji ma przychody z lokalnego samorządu i składek członkowskich, uzupełniane darowiznami finansowymi i rzeczowymi od osób indywidualnych i firm. Przeciętny budżet organizacji na diecie „lokalnej filantropii” to 51 tys. zł.

Jakie kwoty organizacje otrzymują z poszczególnych źródeł?

Na poprzednich stronach omówiona została popularność poszczególnych źródeł przychodu, a więc to, jak często organizacje korzystają z danego typu funduszy. Teraz warto sprawdzić, ile pieniędzy z poszczególnych źródeł otrzymuje przeciętna organizacja.

Zestawienie danych z ostatnich dwóch edycji badania pokazuje, że przeciętne kwoty trafiające do organizacji z poszczególnych typów źródeł w 2017 roku były w większości niższe niż trzy lata wcześniej. Źródła, z których organizacje miały w 2017 roku przychody większe niż w 2014 roku to działalność gospodarcza, a także „inne” źródła (a więc te, których badane organizacje nie umiały przypisać do wymienionych w pytaniu kategorii). Na dokładnie takim samym poziomie co 3 lata wcześniej pozostały źródła samorządowe, przychody ze zbiórek publicznych oraz składki członkowskie. Niewiele zmienił się też przeciętny poziom darowizn od osób indywidualnych i firm, a także przychody z 1% podatku.

Przeciętne kwoty trafiające do organizacji z poszczególnych źródeł

	2014	2017
Działalność gospodarcza	43 tys. zł	60 tys. zł
Zagraniczne źródła publiczne spoza UE	63 tys. zł	49 tys. zł
Fundusze Unii Europejskiej*	57 tys. zł	40 tys. zł
Źródła rządowe	51 tys. zł	36 tys. zł
Inne źródła	12 tys. zł	26 tys. zł
Odpłatna działalność statutowa	25 tys. zł	19 tys. zł
Źródła samorządowe	15 tys. zł	15 tys. zł
Wsparcie zagranicznych organizacji pozarządowych	21 tys. zł	14 tys. zł
Przychody z majątku, np. wynajmu lokali, sprzętu itp.	35 tys. zł	7 tys. zł
Dotacje od oddziału tej samej organizacji	14 tys. zł	7 tys. zł
Wsparcie krajowych organizacji pozarządowych	8 tys. zł	6 tys. zł
Przychody ze zbiórek publicznych	6 tys. zł	6 tys. zł
Przychody z przekazania 1% podatku	6 tys. zł	5 tys. zł
Darowizny od instytucji i firm**	5 tys. zł	5 tys. zł
Darowizny od osób prywatnych**	4 tys. zł	3 tys. zł
Składki członkowskie	2 tys. zł	2 tys. zł
Odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, udziały i akcje	2 tys. zł	1 tys. zł

* Kategoria „Fundusze Unii Europejskiej” obejmuje zarówno programy funduszy strukturalnych, jak i programy Komisji Europejskiej.
 ** Od 2014 roku darowizny od osób indywidualnych oraz instytucji i firm obejmują zarówno darowizny finansowe, jak i rzeczowe.

Jakie znaczenie mają poszczególne źródła w budżecie całego sektora?

Znaczenie źródeł przychodów organizacji można też oceniać nie z perspektywy przeciętnej organizacji, ale budżetu całego sektora. Takie ujęcie pozwala stwierdzić, jaki udział w przychodach wszystkich organizacji miały wpływy z poszczególnych źródeł. Trzeba jednak pamiętać, że na proporcje między środkami z różnych źródeł w budżecie całego sektora wpływ ma przede wszystkim

struktura przychodów organizacji najbardziej zasobnych. Dzieje się tak dlatego, że prezentowane poniżej zestawienie odnosi się nie do wartości przeciętnych, ale sumy przychodów całego sektora, zaś ona generowana jest w dużej części przez organizacje o największych przychodach (przychody 10% najzasobniejszych organizacji stanowią 83% wartości budżetu całego sektora).

Udział poszczególnych źródeł w przychodach całego sektora

	2011	2014	2017
Źródła rządowe	18%	15%	22%
Źródła samorządowe	19%	15%	17%
Fundusze Unii Europejskiej*	12%	23%	14%
Odpłatna działalność statutowa	6%	4%	10%
Przychody ze zbiórek publicznych oraz darowizny od osób prywatnych**	4%	11%	7%
Darowizny od instytucji i firm**	7%	4%	7%
Inne źródła	5%	2%	6%
Działalność gospodarcza	10%	7%	5%
1% podatku	3%	5%	3,5%
Składki członkowskie	7%	3%	3%
Przychody z majątku	2%	1%	2%
Wsparcie zagranicznych organizacji pozarządowych	1%	3%	1%
Wsparcie krajowych organizacji pozarządowych	2%	3%	1%
Zagraniczne źródła publiczne spoza UE	2%	2%	1%
Odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego itp.	3%	3%	0,5%

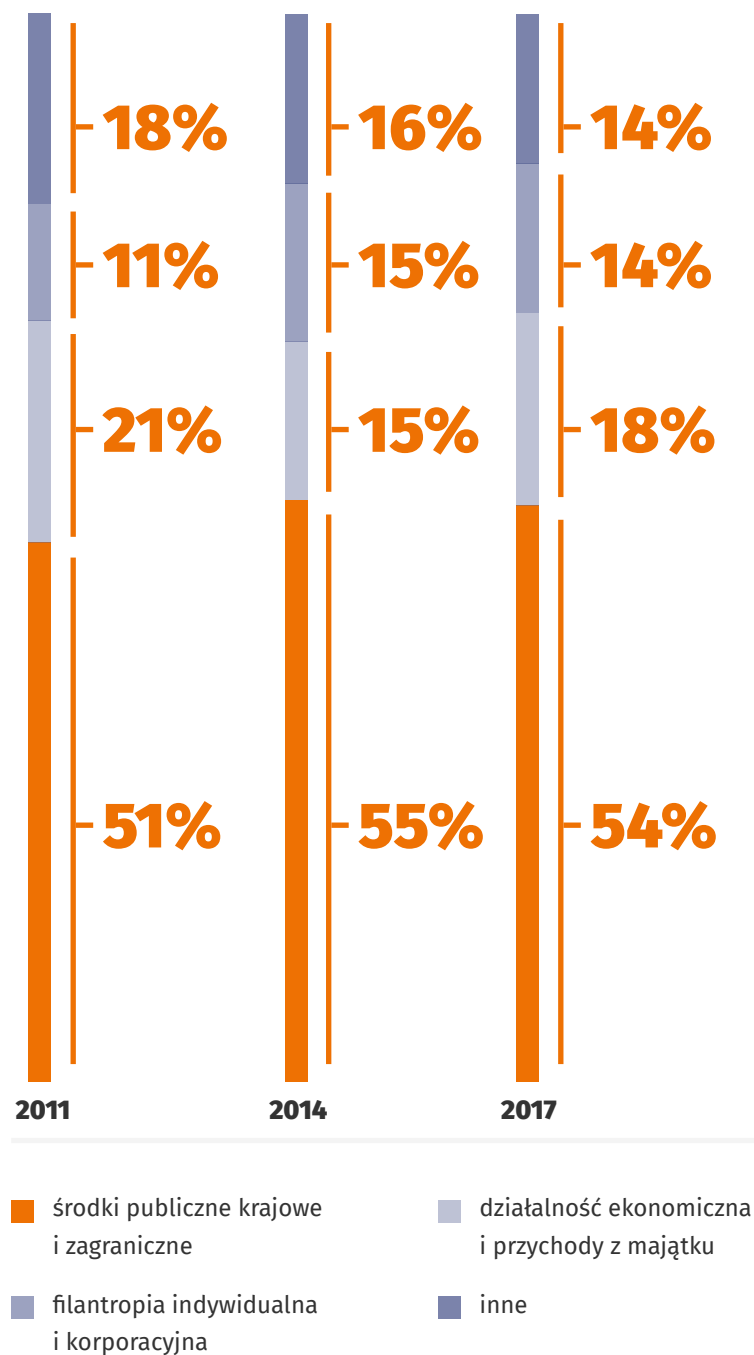

* Kategoria „Fundusze Unii Europejskiej” obejmuje zarówno programy funduszy strukturalnych, jak i programy Komisji Europejskiej.

** Od 2014 roku darowizny od osób indywidualnych oraz instytucji i firm obejmują zarówno darowizny finansowe, jak i rzeczowe.

Zmiany w strukturze przychodów sektora – ujęcie syntetyczne

Marta Gumkowska, Stowarzyszenie Klon/Jawor

Jeszcze w 2014 roku niemal co czwarta złotówka w budżecie sektora pochodziła ze środków europejskich. W 2017 roku znaczenie zagranicznych środków publicznych wyraźnie spadło. Widać, że fundusze UE dostępne w nowym okresie programowania (2014-2020) są rzadziej wykorzystywane przez polskie organizacje. Jednocześnie wzrósł w budżecie sektora udział środków z dotacji od administracji rządowej i samorządowej. W rezultacie poziom finansowania organizacji z krajowych i zagranicznych środków publicznych nie zmienił się (podobnie jak w 2014 roku wynosi ok 55% budżetu sektora).

A jak to wygląda na świecie? Gdyby uporządkować kraje pod względem poziomu dofinansowania organizacji przez państwo, to na krańcu kontinuum o najniższym poziomie środków publicznych byłyby zapewne USA czy Kanada, gdzie co najmniej połowa budżetu organizacji pochodzi z opłat. Jakoś w środku uplasowała by się Wielka Brytania czy Norwegia, w których dominują przychody z filantropii. Z kolei po stronie wysokiego udziału środków publicznych w budżecie organizacji pozarządowych obok Polski byłaby np. w Belgia czy Czechy. Każdy z tych modeli ma swoje konsekwencje dla sposobu funkcjonowania organizacji i ich pozycji w relacjach z państwem. Jednak, podobnie jak w przypadku pojedynczej organizacji, z punktu widzenia całego sektora zróżnicowanie źródeł przychodu gwarantuje większą stabilność i niezależność.

Czy organizacje pobierają opłaty za swoje usługi?

Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność gospodarczą, pod warunkiem, że płynące z niej zyski będą przeznaczone na działalność statutową. Drugim przewidzianym w prawie sposobem pobierania opłat jest odpłatna działalność pożytku publicznego (w jej przypadku przychody nie mogą przekraczać poniesionych kosztów).

11%

organizacji prowadzi działalność gospodarczą (przychody z tej działalności w 2017 roku miało 6% organizacji)

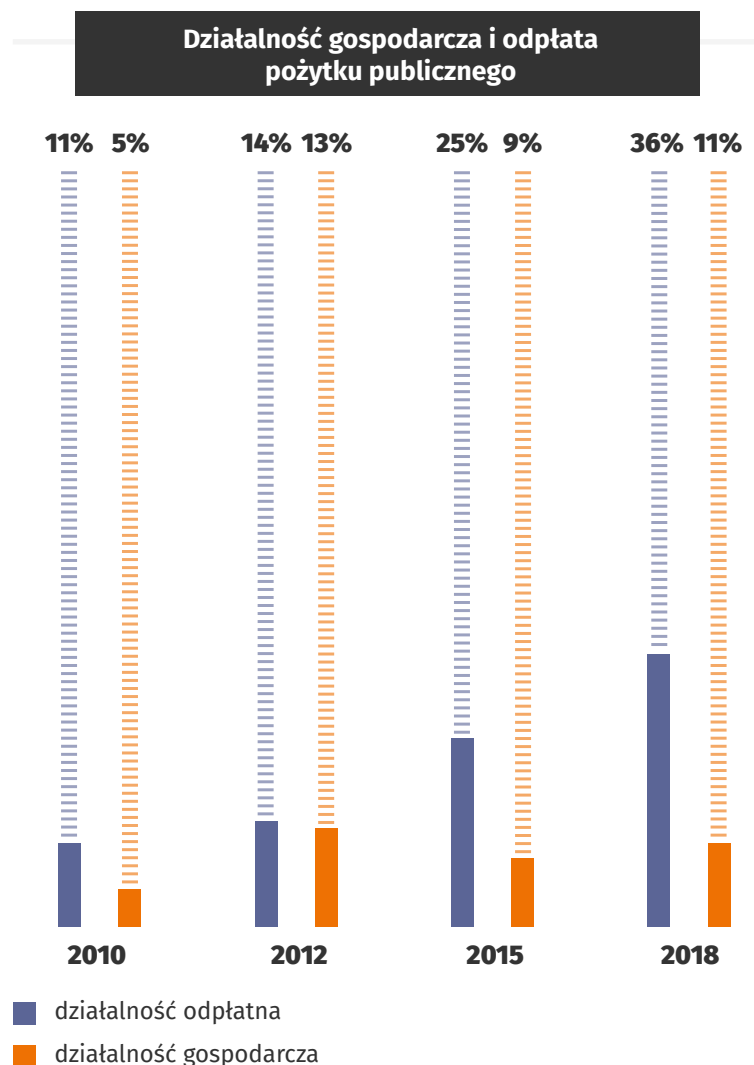

36%

organizacji prowadzi działalność odpłatną (przychody z tej działalności w 2017 roku miało 20% organizacji)

Odsetek stowarzyszeń i fundacji prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego systematycznie wzrasta, zaś udział organizacji prowadzących działalność gospodarczą pozostaje od lat na podobnym poziomie.

11% organizacji deklaruje, że pobiera opłaty za produkty i usługi, choć nie prowadzi działalności odpłatnej ani gospodarczej. Kolejnych 59% organizacji nie pobiera żadnych opłat.

Popularność działalności odpłatnej pożytku publicznego rośnie, a udział organizacji prowadzących działalność gospodarczą pozostaje na stałym poziomie ok. 10%. Widzę dwa możliwe powody takiej sytuacji. Po pierwsze prowadzenie działalności odpłatnej jest prostsze z punktu widzenia wiążących się z nią obowiązków formalno-prawnych. A działalność gospodarcza to więcej formalności i związanych z nimi opłat. Ale jest też drugi powód – cały czas wizerunkowo prowadzenie działalności gospodarczej bywa ryzykowne. Zdarza się, że samorząd lokalny ma wątpliwości, czy organizacje prowadzące tego typu działalność powinny ją prowadzić.

Na popularność dwóch dostępnych form prowadzenia działalności ekonomicznej może mieć wpływ także ich charakter. Działalności odpłatna pożytku publicznego to zazwyczaj działania akcyjne, prowadzone na niewielką skalę przy niewielkim budżecie. Inaczej jest z działalnością gospodarczą. Tu same regulacje prawne narzucają większą systematyczność i konieczność poniesienia nakładów związanych z rejestracją czy aktualizacją informacji w KRS.

W rezultacie prowadzenia działalności gospodarczej w 2017 roku:

- 49% organizacji wypracowało zysk,
- 19% organizacji poniosło stratę,
- 32% organizacji nie osiągnęło ani zysku ani straty.

Działalność gospodarczą i odpłatną pożytku publicznego częściej prowadzą organizacje:

- ze średnich i dużych miast (powyżej 50 tys. mieszkańców),
- o zasięgu ogólnokrajowym lub międzynarodowym,
- działające na rzecz ochrony zdrowia lub edukacji i wychowania,
- zatrudniające pracowników,
- które na tle sektora wyróżniają się gotowością do podejmowania ryzyka w imię sukcesu swoich działań.

Jak organizacje prowadzą fundraising?

38%

organizacji podejmuje działania fundraisingowe

Niemal 40% organizacji zadeklarowało w badaniu, że podejmują działania w celu pozyskania środków od osób, firm czy instytucji (darowizn lub 1% podatku). Z kolei na podstawie danych o źródłach przychodów organizacji wiadomo, że środki z wymienionych źródeł w 2017 roku miało 65% organizacji, tzn. niemal dwukrotnie więcej niż deklaruje prowadzenie działań fundraisingowych.

Co ciekawe, kwoty zebrane od darczyńców lub podatników przez organizacje zajmujące się fundraisingiem nie są znacząco większe niż te, które udało się zgromadzić stowarzyszeniom i fundacjom, które nie zadeklarowały podejmowania tego typu działań.

24% wszystkich organizacji (a więc 2/3 stowarzyszeń i fundacji prowadzących działania fundraisingowe) posiada bazę darczyńców, dzięki której podejmuje kontakty z darczyńcami:

- 93% wysyła podziękowania za darowizny,
- 80% przekazuje informacje, jak zostały wykorzystane podarowane środki,
- 71% informuje o bieżących działaniach organizacji,
- 63% zachęca do dalszych/większych wpłat,
- 39% przypomina o możliwości odliczenia darowizn od podatku.

4%

organizacji posiada osobę lub zespół dedykowany do zajmowania się fundraisingiem (w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin)

Wyniki aktualnego i poprzednich badań Stowarzyszenia Klon/Jawor zwracają uwagę na kilka paradoksów. Przez lata ponad 60% organizacji wskazywało na trudności w pozyskiwaniu środków jako jedną z głównych barier rozwojowych. Jednocześnie najnowsze dane podają, że ponad 60% stowarzyszeń i fundacji nie prowadzi działań fundraisingowych. Oznacza to, że istnieje całkiem liczna grupa stowarzyszeń i fundacji, które nawet „nie dają sobie szansy”.

Kolejną zastanawiającą daną jest to, że kwoty pozyskiwanego wsparcia nie różnią się w przypadku organizacji deklarujących aktywne zajmowanie się fundraisingiem, jak i tych, które twierdzą, że takich działań nie prowadzą. Można podejrzewać, że nie jest to jednak wynikiem trudnego do wyjaśnienia zjawiska samoistnego wpływu środków na konta organizacji, lecz tego że część organizacji - jak molierowski pan Jourdain - „nie wie, że mówi prozą”, a więc w jakiejś formie zabiega o środki, choć nie zadeklarowało tego w badaniu.

Prezentowane dane pokazują pewien statyczny obraz, ogląd sytuacji w jednym roku, przez co trudno wyciągnąć dalej idące wnioski. Ciekawe będzie przyjrzeć się trendom za kilka lat. Nie napawa jednak optymizmem to, że tylko 4% organizacji posiada osobę lub zespół dedykowany do zajmowania się pozyskiwaniem środków. W mojej opinii jest to jedna z głównych słabości fundraisingu w Polsce: lokowanie zadania pozyskiwania środków zbyt nisko w strukturze organizacyjnej i nietraktowanie celów fundraisingowych jako kluczowych priorytetów.

Komunikacja i nowe technologie

Jak organizacje komunikują się z otoczeniem?

Niemal wszystkie (95%) stowarzyszenia i fundacje podejmują działania służące komunikacji z otoczeniem oraz promocji swoich działań. Najczęściej organizacje informują o swoich działaniach przez stronę internetową lub profil w mediach społecznościowych.

Wykorzystanie internetu w celach komunikacyjnych i promocyjnych jest tym większe im:

- większy jest budżet organizacji,
- większy jest zasięg jej oddziaływania,
- krótszy jest staż działania organizacji.

Najczęściej organizacje informują o swoich działaniach przez stronę internetową lub profil w mediach społecznościowych

Wśród organizacji działających krócej niż 5 lat

80% komunikuje się przez internet

Wśród organizacji założonych 15 lat temu lub dawniej

60% komunikuje się przez internet

Działania służące komunikacji i promocji

PROWADZENIE STRONY INTERNETOWEJ, PROFILU W PORTALU SPOŁECZNOŚCIOWYM

ORGANIZOWANIE SPOTKAŃ

UDZIAŁ W LOKALNYCH LUB BRANŻOWYCH WYDARZENIACH

WIESZANIE PLAKATÓW, ROZPOWSZECHNIANIE ULOTEK

OBECNOŚĆ W MEDIACH TRADYCYJNYCH (PRASIE, RADIU, TELEWIZJI)

WYSYŁKA E-MAILI, NEWSLETTER

WYSYŁKA LISTÓW TRADYCYJNYCH

PROWADZENIE KAMPANII W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ, NP. BILLBOARDY

PŁATNA OBECNOŚĆ W INTERNECIE (REKLAMY, POSTY SPONSOROWANE ITD.)

PŁATNA OBECNOŚĆ W MEDIACH TRADYCYJNYCH (REKLAMY, MATERIAŁY SPONSOROWANE ITD.)

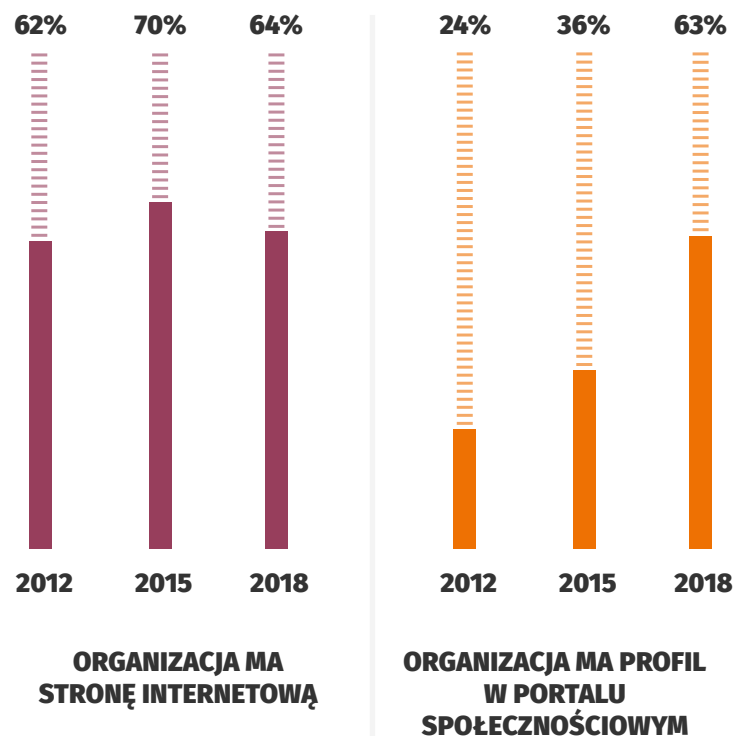
Z jakich internetowych kanałów komunikacji korzystają organizacje?

47% organizacji prowadzi zarówno stronę internetową, jak i profil w mediach społecznościowych, 17% organizacji prowadzi wyłącznie stronę, a 16% publikuje wyłącznie w mediach społecznościowych.

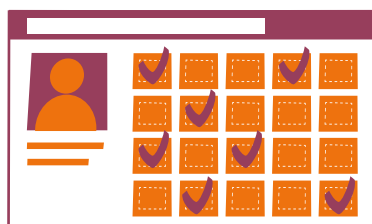
Dodatkowo, poza publikowaniem treści przez strony internetowe lub profile w mediach społecznościowych organizacje prowadzą kampanie mailingowe i wysyłki newsletterów (10%), blogi (4%) oraz strony BIP (2%).

Między 2012 a 2018 rokiem procent organizacji posiadających stronę internetową praktycznie się nie zmienił, za to odsetek organizacji prowadzących profil w mediach społecznościowych wzrósł ponad 2,5-krotnie.

Obecność organizacji w internecie

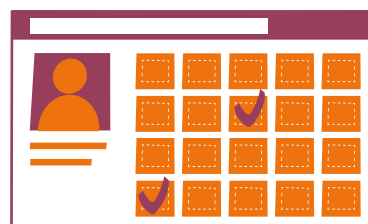

Jak często organizacje publikują informacje w internecie?

29%

organizacji publikuje
w internecie co najmniej
raz w tygodniu

32%

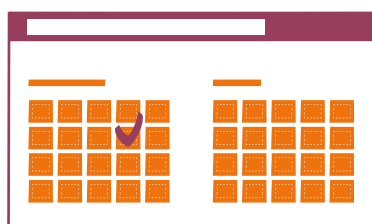
organizacji publikuje
w internecie co najmniej
raz w miesiącu

Organizacje te wyróżnia:

- krótki staż działania,
- ogólnopolski lub międzynarodowy zasięg działania,
- lokalizacja w dużych miastach,
- największe budżety,
- zatrudnianie stałego personelu.

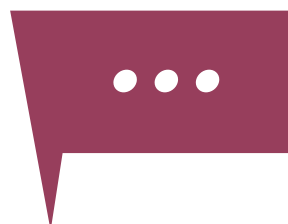
Organizacje te wyróżnia:

- aktywność w skali wojewódzkiej,
- lokalizacja w średnich miastach,
- ponadprzeciętne budżety,
- posiadanie płatnych współpracowników.

25%

organizacji publikuje
w internecie rzadziej
niż raz w miesiącu

15%

organizacji nie jest
obecnych w internecie

Organizacje te wyróżnia:

- działanie na rzecz kultury lub edukacji,
- aktywność w skali powiatu,
- lokalizacja w średnich miastach.

Organizacje te wyróżnia:

- długi staż działania (ponad 15-letni),
- działania na rzecz sportu,
- aktywność na skalę najbliższego sąsiedztwa lub gminy,
- lokalizacja na terenach wiejskich,
- działanie w oparciu o pracę społeczną,
- niskie przychody.

Kto w organizacjach zajmuje się komunikacją?

Dorota Setniewska, kampania społeczna „To działa”

Organizacje społeczne działają po to, żeby wpływać na jakiś fragment rzeczywistości, zmieniać świat – czasem rozumiany jako najbliższe otoczenie – na lepsze. Żeby tak się stało, kluczowa jest komunikacja z otoczeniem. Organizacje to dobrze rozumieją – działania komunikacyjne czy promocyjne prowadzą niemal wszystkie.

Ciekawe, że pomimo dostrzegania wagi takich działań tylko 6% organizacji ma w zespole specjalistę, którego głównym zadaniem jest komunikacja. Zapewne wynika to z ograniczonych budżetów fundacji i stowarzyszeń – na zatrudnienie specjalisty do spraw komunikacji, relacji z otoczeniem czy promocji może sobie pozwolić niewielka grupa organizacji. W efekcie informowanie o działaniach, budowanie relacji z mediami czy aktywność w mediach społecznościowych to zadania dodatkowe dla członków i członkiń zespołu.

W jakim celu organizacje publikują w internecie?

88%

organizacji komunikuje się przez internet, żeby poinformować o swoich działaniach

Powody, dla których organizacje publikują w internecie

ŻEBY POINFORMOWAĆ O SWOICH DZIAŁANIACH

88%

ŻEBY POCHWALIĆ SIĘ SWOIMI OSIĄGNIĘCIAMI, POINFORMOWAĆ O EFEKTACH SWOICH DZIAŁAŃ

58%

ŻEBY ZWIĘKSZYĆ, ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNĄ PROBLEMU KTÓRYM ORGANIZACJA SIĘ ZAJMUJE

35%

ŻEBY ZREKRUTOWAĆ UCZESTNIKÓW DO PROJEKTÓW

33%

ŻEBY ZNALEZĆ DARCYŃCÓW

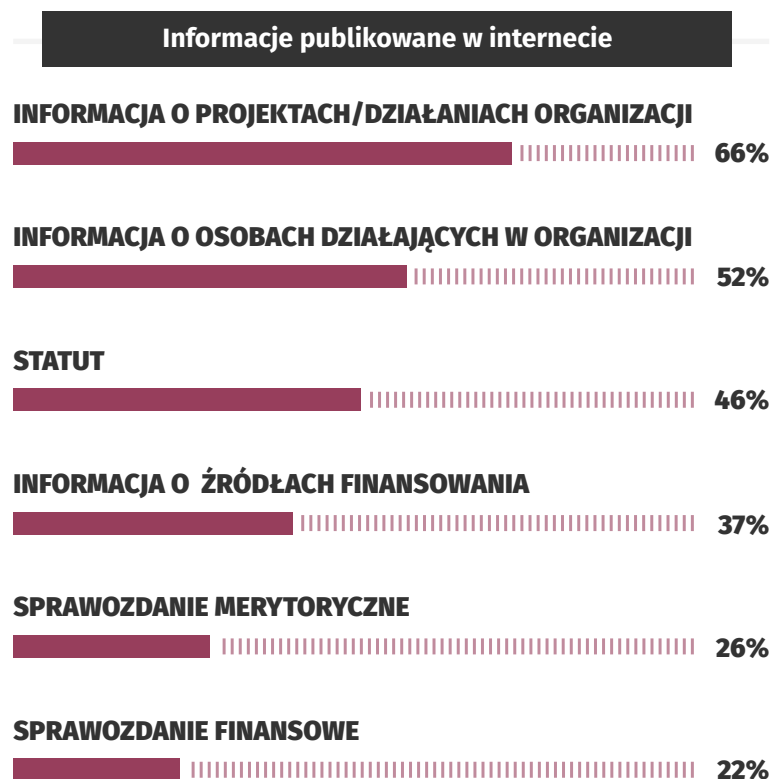
14%

ŻEBY ZNALEZĆ WOLONTARIUSZY

5%

Jakie informacje organizacje publikują w internecie?

Gdyby uznać, że publikowanie w internecie wszystkich sześciu wymienionych na wykresie typów informacji wyznacza standard przejrzystości, to przeciętna organizacja spełnia go w 50% (publikuje w internecie trzy informacje). W 100% standard ten spełnia 11% organizacji, z kolei 28% nie spełnia go w żadnym stopniu (nie publikuje żadnej z wymienionych informacji).

Liczba publikowanych przez organizacje informacji rośnie wraz z:

- budżetem organizacji,
- zasięgiem działań organizacji,
- wielkością miejscowości, w której zlokalizowana jest organizacja.

Co przedstawiciele organizacji myślą o przejrzystości?

Przedstawiciele organizacji zostali poproszeni o wybranie ważnych dla nich wartości – mogli wskazać nie więcej niż 5 spośród 19 wymienionych. Jedną z wymienionych wartości była przejrzystość. Jako ważną dla swojej organizacji wskazało ją 29% organizacji.

Co ważne, takie samo pytanie zadano organizacjom w 2008 roku – wtedy przejrzystość jako ważną wartość wybrało 15% stowarzyszeń i fundacji. Oznacza to, że w ciągu 10 lat niemal podwoił się odsetek organizacji, które uznają przejrzystość za ważną dla siebie wartość. To jedna z większych zmian na aksjologicznej mapie sektora.

**Katarzyna Batko-Tołuć,
Sieć Obywatelska Watchdog Polska**

Te wyniki i cieszą, i martwią. Cieszy, że jest zmiana i przejrzystość staje się wartością. Martwi, że wciąż przejrzystość jest ważna dla niecałych 30% organizacji i że o finansach gotowe jest mówić niecałe 40% z nas. Obraz organizacji to obraz mentalności społeczeństwa. Wciąż mamy odruch myślenia, że „nie powinno to innych interesować”, „że pytają jacyś ciekawscy, wrodzy i niechętni”. Wciąż organizacje nie mają odruchu myślenia „Opowiem o sobie, ponieważ chcę budować zaufanie”. Będę miała poczucie, że osiągnęliśmy w Polsce coś ważnego, gdy przejrzystość będzie powszechną oczywistością. I tego nam życzę jak najszybciej.

Jaki sprzęt organizacje posiadają na własność?

48%

organizacji nie ma na własność ani komputera, ani telefonu komórkowego

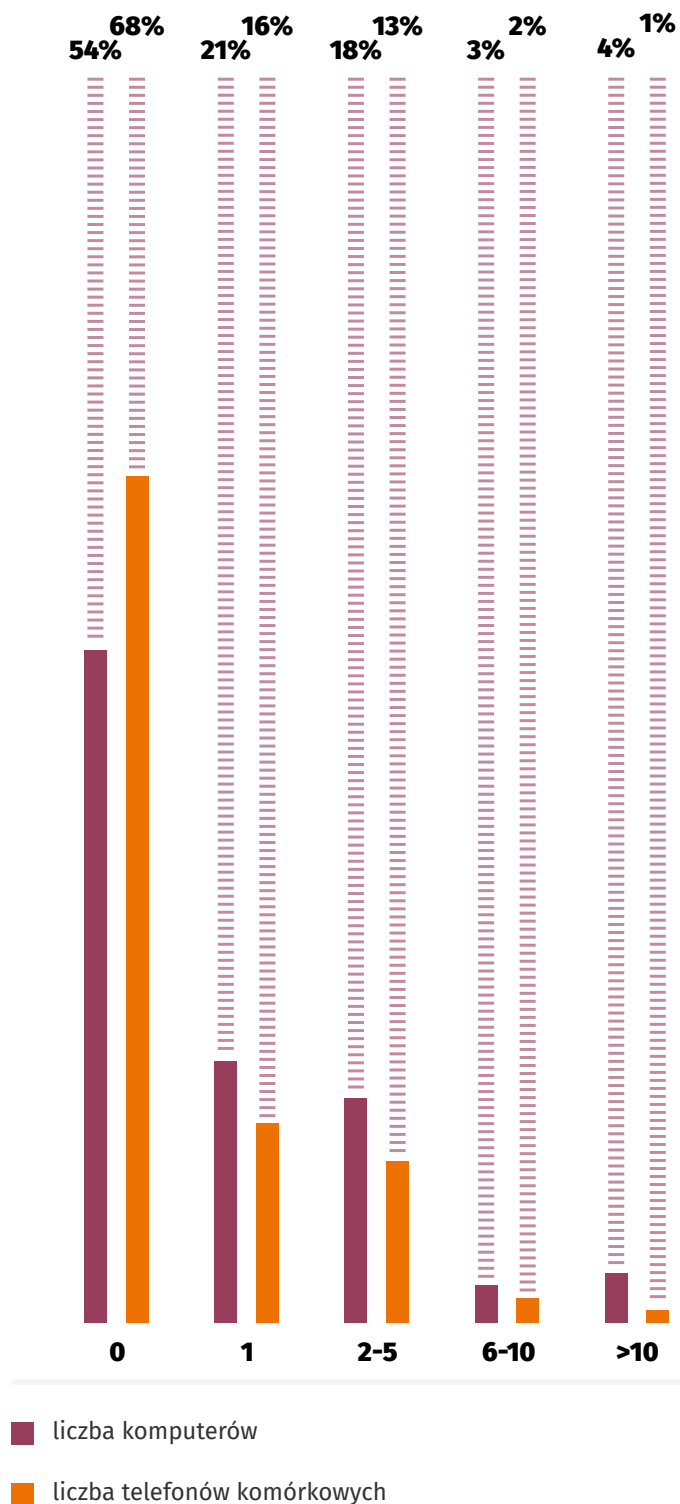
32%

organizacji ma zarówno komputer, jak i komórkę

20%

organizacji ma jeden z tych sprzętów

Jak często w organizacjach korzysta się z internetu?

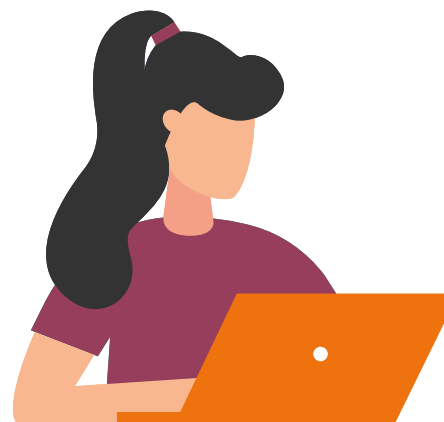
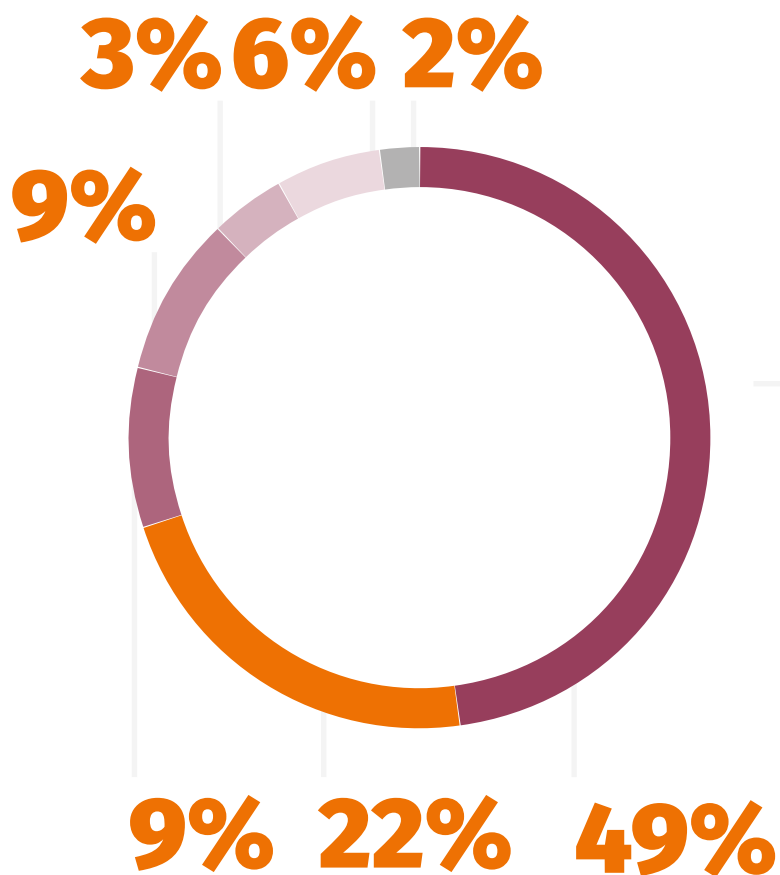
49%

stowarzyszeń i fundacji codziennie korzysta z internetu w sprawach związanych z działalnością organizacji

Technika zbierania danych w badaniu (ankieta online rozsyłana mailem) mogła spowodować, że organizacje niekorzystające z internetu zostały z badania wykluczone. Warto jednak odnotować, że w 2015 roku, kiedy większość wywiadów była realizowana przez ankietników, procent organizacji niekorzystających z internetu był na takim samym poziomie.

Częstość korzystania z internetu w sprawach związanych z działaniem organizacji

- co najmniej raz dziennie
- nie każdego dnia, ale kilka razy w tygodniu
- raz na tydzień
- 2-3 razy w miesiącu
- raz na miesiąc
- rzadziej
- wcale

Z jakich aplikacji korzystają organizacje?

Wykorzystanie aplikacji i serwisów internetowych w działaniach organizacji

Organizacje pozarządowe coraz chętniej sięgają po nowe technologie

Filip Żyro, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

Dzisiaj posiadanie strony internetowej, budowanie relacji w mediach społecznościowych czy prowadzenie zbiorów online jest coraz częstszym wyborem. Można również zauważyć, że duża część młodych organizacji nakierowanych jest na rozwiązywanie problemów cyfrowych i związanych z nowymi technologiami. Problemy technologiczne są bliższe osobom młodym, dla których świat podłączony do internetu jest oczywistością. Być może właśnie dlatego organizacje młodsze stażem (zakładane przez młodsze osoby) chętniej sięgają po nowoczesne narzędzia. Faktem, który jednak trzeba odnotować, jest wciąż dość wysoki współczynnik organizacji, które dostęp do nowych narzędzi mają ograniczony. Posiadanie więcej niż jednego smartfona deklaruje 16% stowarzyszeń i fundacji, a więcej niż jeden komputer posiada zaledwie co czwarta. Być może wynika to z prozaicznego powodu związanego z sytuacją finansową wielu organizacji w Polsce.

Otoczenie organizacji

Najważniejsi partnerzy organizacji

Organizacje w swoich działaniach współpracują z wieloma różnymi partnerami. Współpraca ta może mieć różnorodny charakter – może polegać na realizacji wspólnych projektów, wsparciu finansowym czy też komunikacji i wzajemnej wymianie informacji.

Podobnie jak w poprzednich latach, organizacje najczęściej utrzymują kontakty z innymi polskimi organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami najbliższej okolicy oraz lokalnym samorządem.

Choć zdecydowana większość (ponad 80% w skali roku) stowarzyszeń i fundacji deklaruje utrzymywanie kontaktów z wymienionymi wyżej podmiotami, to tylko dla niewielkiej

części organizacji kontakty te mają charakter ścisłej współpracy. Gdyby spojrzeć na te częste i regularne relacje, to ranking partnerów organizacji otwierałby lokalny samorząd oraz lokalna społeczność – odpowiednio dla 32% i 28% organizacji te dwie grupy są najważniejszymi partnerami.

W porównaniu z kontaktami organizacji ze swoim otoczeniem w 2015 roku obserwujemy zmniejszenie intensywności relacji z każdą kategorią partnerów. Największy spadek kontaktów odnotowujemy w stosunku do urzędu marszałkowskiego oraz urzędu wojewódzkiego (odpowiednio o 13 i 10 punktów procentowych).

UTRZYMYWANIE KONTAKTÓW Z PARTNERAMI

Współpraca z innymi organizacjami

88%

organizacji utrzymuje relacje z innymi polskimi stowarzyszeniami i fundacjami.

Dla 27% są to kontakty częste i regularne.

Najważniejszym partnerem stowarzyszeń i fundacji są inne polskie organizacje pozarządowe. Kontakty wewnątrz sektora pozarządowego oznaczają najczęściej współpracę na poziomie regionalnym i branżowym. 81% organizacji utrzymuje relacje z innymi organizacjami działającymi w tej samej dziedzinie, przy czym dla 21% są to kontakty o częstym i regularnym charakterze. Jeśli chodzi o relacje ze stowarzyszeniami i fundacjami z najbliższej okolicy lub regionu, to utrzymuje je podobna część organizacji (82%), co w przypadku kontaktów branżowych, ale dużo rzadziej są to bardzo bliskie relacje (13%).

Zdecydowanie rzadsze niż kontakty z polskimi organizacjami są relacje z zagranicznymi fundacjami i stowarzyszeniami. Kontakty z tego typu podmiotami utrzymuje 28% organizacji, a dla 4% są to kontakty częste i regularne.

36%

organizacji należy do porozumień organizacji pozarządowych

O intensywności współpracy wewnątrz sektora pozarządowego świadczy również przynależność stowarzyszeń i fundacji do porozumień organizacji pozarządowych. 36% organizacji należy do różnego rodzaju porozumień, np. związków, federacji, sieci. Oznacza to niewielki wzrost poziomu „usieciowienia” polskich organizacji w porównaniu do lat ubiegłych. Najczęściej organizacje przynależą do porozumień na poziomie ogólnopolskim – w ten sposób jest zrzeszonych 18% wszystkich polskich stowarzyszeń i fundacji. Poza tym po 14-13% organizacji należy do sieci branżowych i regionalnych, a po 8-7% do lokalnych i międzynarodowych.

Łukasz Domagała,
Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych

Ogólnopolskie i regionalne sieci organizacji funkcjonują od przetłumu wieków, kiedy to najsilniej obserwowaliśmy proces federalizacji organizacji społecznych animowany przez m.in. ośrodki Sieci SPLOT, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych. Utrzymanie się tych sieci świadczy o realnej potrzebie współpracy poszczególnych środowisk. Znamienny jest jednak fakt, że mimo upłynięcia ponad dekady proces federalizacji i sieciowania na poziomie ogólnopolskim i regionalnym nie został pogłębiony, nie zwiększyła się fundamentalnie liczba zrzeszonych organizacji, poziom ich zaangażowania w sprawy federacji, a także intensywność współpracy między zrzeszonymi organizacjami. Oczywiście można tu przywołać przykłady koalicji organizacji, które osiągały pewne sukcesy, np. w zakresie zmiany prawa, jednak były to raczej wyjątki poświadczające, że taka współpraca jest możliwa, ale nie zmieniają one ogólnego obrazu kondycji tych federacji i poziomu współpracy między organizacjami społecznymi. Tu wiele wyzwań jest jeszcze przed nami.

Relacje organizacji z lokalnym samorządem

83%

organizacji utrzymuje kontakty z lokalnym urzędem miasta/gminy.

Dla 32% są to kontakty częste i regularne.

Ścisłe relacje z lokalnym samorządem częściej utrzymują organizacje:

- ze wsi i małych miast do 50 tys. mieszkańców,
- z branż rozwoju lokalnego oraz sportu,
- ze stażem działania ponad 15-letnim.

60%

organizacji w 2017 roku aplikowało o dotację od urzędu miasta lub gminy

Częściej o dotację od lokalnego samorządu ubiegają się organizacje

- o profilu sportowym,
- o zasięgu lokalnym lub powiatowym,
- ze stażem działania 10-letnim lub dłuższym,
- zatrudniające pracowników i pracowniczki.

Formy kontaktów z lokalnym urzędem miasta/gminy podejmowane przez organizacje w ciągu ostatnich dwóch lat

OTRZYMYWANIE DOTACJI

UDZIAŁ W OFICJALNYCH SPOTKANIACH Z PRZEDSTAWICIELAMI URZĘDU

BIEŻĄCA WYMIANA INFORMACJI

WSPÓLNE PROJEKTY, DZIAŁANIA

NIEFORMALNE KONTAKTY, ROZMOWY

UDZIAŁ W KONSULTACJACH UCHWAŁ, DOKUMENTÓW, STRATEGII

KORZYSTANIE Z POMIESZCZEŃ LUB SPRZĘTU URZĘDU

UDZIAŁ W PRACACH KOMISJI, GRUP ROBOCZYCH

WYSTĘPOWANIE DO URZĘDU Z PROPOZYCJAMI UCHWAŁ LUB DZIAŁAŃ

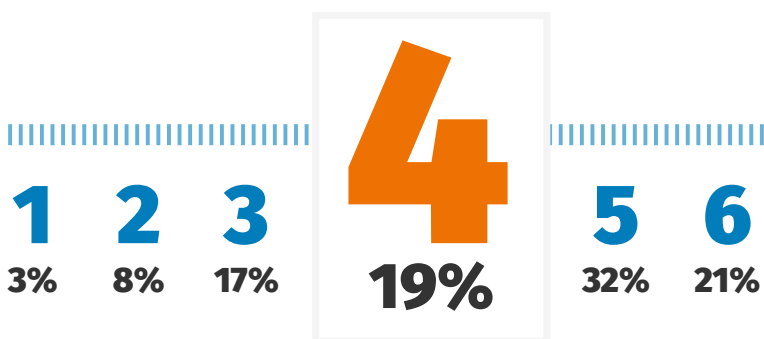
ŚWIADCZENIE USŁUG ZAMAWIANYCH PRZEZ URZĄD

Dane te wskazują na zwiększenie – w porównaniu z 2015 rokiem – udziału organizacji aplikujących o dotację od samorządu szczebla gminnego. Trzy lata temu takie wsparcie finansowe próbowało uzyskać 52% organizacji, a 43% organizacji zakończyło te działania powodzeniem. Tym samym zwiększyła się skuteczność organizacji w aplikowaniu o środki samorządu lokalnego, ponieważ w 2015 roku na 10 aplikujących dotację otrzymywało 8 organizacji.

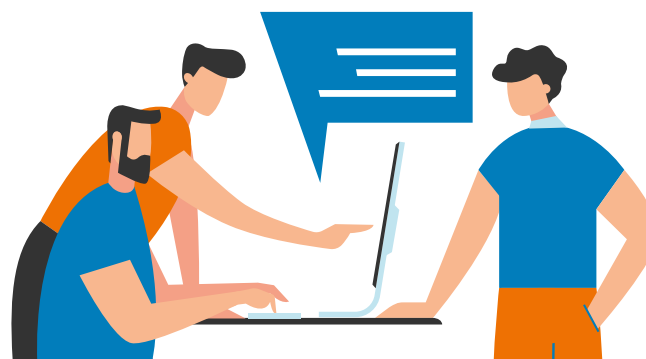
W 2017 roku 60% organizacji aplikowało o dotację od urzędu miasta lub gminy, w tym 54% ją otrzymało. Oznacza to, że – zgodnie z deklaracjami – 9 na 10 organizacji ubiegających się o dotację zakończyło te starania sukcesem. 38% organizacji nie podejmowało próby uzyskania dotacji od lokalnego samorządu.

Przedstawiciele organizacji są zadowoleni z ogólnego kształtu ich relacji z lokalnym samorządem – na szkolnej skali ocen wystawiają jej średnio „4+”. Oznacza to pewną poprawę w stosunku do oceny wystawionej w 2015 roku. Tak jak w latach ubiegłych, lepszą ocenę współpracy z lokalnym samorządem wystawiają organizacje mające z nim częste i regularne kontakty, otrzymujące od samorządu dotacje oraz realizujące z urzędem wspólne projekty.

Dlaczego organizacje nie utrzymują relacji z lokalnym samorządem?

Na pytanie o brak jakichkolwiek kontaktów z miejscowym urzędem miasta/gminy organizacje odpowiadają najczęściej:

38%

Nasze działania nie pokrywają się z zadaniami administracji

30%

Nie mamy odpowiednich „dojść”

28%

Jesteśmy za mali, żeby podjąć taką współpracę

16%

Uważamy, że nie mamy szans w konkurencji z innymi organizacjami

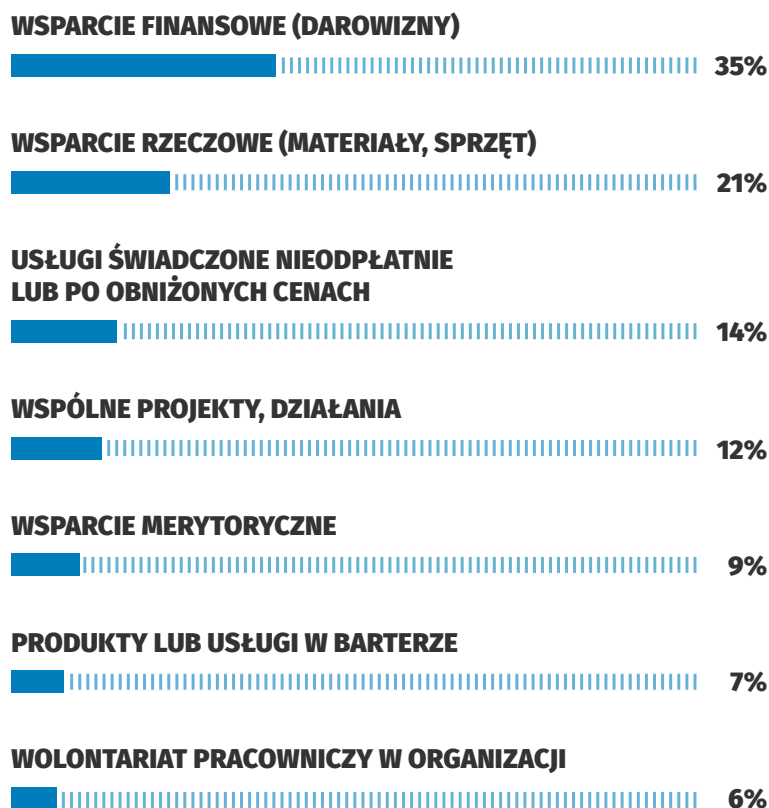
Relacje organizacji z biznesem

67%

organizacji utrzymuje kontakty z przedsiębiorstwami prywatnymi.

Dla 7% są to kontakty częste i regularne.

Formy wsparcia udzielanego przez biznes, z jakich organizacje korzystały w ciągu ostatnich dwóch lat

Relacje z firmami prywatnymi częściej utrzymują organizacje:

- o formie prawnej fundacji,
- z branż usług socjalnych oraz rozwoju lokalnego,
- o ogólnopolskiej lub ponadnarodowej skali działania,
- z budżetem rocznym większym niż 100 tys. zł.

Mimo że niewiele organizacji deklaruje utrzymywanie ścisłych kontaktów z biznesem, to 51% stowarzyszeń i fundacji wskazuje, że w ciągu ostatnich dwóch lat otrzymało od firm jakiegoś rodzaju wsparcie. Przybierało ono bardzo różne formy: od pomocy finansowej po transfer wiedzy i współpracę merytoryczną. Zdecydowanie najbardziej popularne było jednak wsparcie finansowe.

Marzena Strzelczak, Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Wyniki tegorocznego badania pokazują spadek, zarówno jeśli chodzi o okazjonalne kontakty sektora NGO z biznesem, jak i bliższą, stałą współpracę. To smutne wyniki, zwłaszcza jeśli myślimy o wyzwaniach zrównoważonego rozwoju. Tych nie da się skutecznie rozwiązać bez współpracy trzech sektorów: administracji, firm oraz organizacji pozarządowych.

Spadek dziwi, bo jako organizacja od blisko 20 lat zajmująca się tematyką odpowiedzialnego biznesu obserwujemy rosnącą świadomość znaczenia partnerstw międzysektorowych. Współpracy, która jest korzystna dla wszystkich stron, daje możliwości wzajemnego uczenia się oraz stwarza szansę na innowacyjne pomysły, łączące cele biznesowe i społeczne. Takie przykłady mamy także w Polsce.

Skąd więc spadek? Trudno na to pytanie jednoznacznie odpowiedzieć. Pewne jest, że powinniśmy robić wszystko, by wykorzystać potencjał współpracy NGO-biznes, przede wszystkim dla rozwoju „wspólnych projektów i działań”, które w tegorocznym zestawieniu są dopiero na czwartej pozycji.

Organizacje wiejskie i miejskie

Wieś

- Typowe organizacje to stowarzyszenia lub kluby sportowe
- Główny obszar ich działań to sport oraz kultura i sztuka
- Działają przede wszystkim w skali lokalnej – w sąsiedztwie, gminie lub powiecie
- Najczęściej działają w oparciu o pracę społeczną
- Problemy braku osób gotowych do bezinteresownego zaangażowania są dotkliwsze niż gdziekolwiek indziej
- Składy zarządów nie zmieniają się, często od momentu powstania organizacji
- Mają najmniejsze budżety – przeciętnie 25 tys. zł rocznie
- Najczęściej korzystają ze źródeł samorządowych
- Kierują się takimi wartościami jak uczciwość, troska o dobro wspólne i zaufanie

do 50 tys. mieszkańców Małe miasta

- Organizacje są osadzone lokalnie – zazwyczaj działają na skalę powiatu
- Ich odbiorcy to mieszkańcy okolicy i seniorzy
- Utrzymują bliskie relacje z lokalnym samorządem, lokalnymi mediami i biznesem
- Zajmują się głównie sportem lub ochroną zdrowia
- Mają bazę członkowską ponadprzeciętnej wielkości
- Przeciętnie mają do dyspozycji ok. 27 tys. zł rocznie
- Są najbardziej zainteresowane szkoleniami – szczególnie z zakresu pozyskiwania funduszy, zagadnień branżowych i finansów organizacji
- Najbardziej cenią takie wartości jak zapał i zaangażowanie oraz profesjonalizm

50-200 tys. mieszkańców Średnie miasta

- Mają najdłuższy staż działania – przeciętnie 13 lat
- Najczęściej działają na skalę regionu
- Częściej niż inne organizacje zajmują się pomocą społeczną
- Mają ponadprzeciętne przychody: dla połowy to co najmniej 40 tys. zł rocznie, ale częściej niż inne organizacje narzekają na problemy związane z pozyskaniem funduszy
- Częściej niż inne organizacje pozyskują pieniądze z 1% podatku
- Współpracują z największą liczbą wolontariuszy
- Są najmniej zainteresowane szkoleniem się
- Cechuje je największy pesymizm – najgorzej oceniają warunki działania w poprzednim roku, a większość problemów odczuwają dotkliwiej niż inne organizacje

powyżej 200 tys. mieszkańców Duże miasta

- Działają zazwyczaj na skalę ogólnopolską lub międzynarodową
- Jest tu ponadprzeciętna reprezentacja organizacji z obszaru edukacji i ochrony zdrowia
- Dysponują największą bazą członkowską, częściej zatrudniają stały, płatny personel
- Są zaawansowane technologiczne – są najczęściej obecne w internecie, korzystają z licznych aplikacji w swojej codziennej pracy
- Mają największe budżety – 45 tys. zł rocznie
- Najbardziej korzystają ze środków samorządowych, a najczęściej z darowizn finansowych od osób indywidualnych
- Są największymi optymistami – są najbardziej zadowolone ze swojej kondycji w minionym roku oraz ze współpracy z lokalnym samorządem
- Za kluczowe wartości uznają profesjonalizm i poczucie misji

Problemy i potrzeby

Problemy organizacji

Od lat kluczowymi bolączkami stowarzyszeń i fundacji są te związane z zapewnieniem materialnego funkcjonowania organizacji oraz pozyskiwaniem i rozliczaniem środków. Obecnie 70% dostrzega trudnościami w zdobywaniu funduszy lub sprzętu niezbędnych do funkcjonowania organizacji, powszechne są również kłopoty z dopełnieniem skomplikowanych formalności grantodawców (64%). Obydwa problemy są odczuwane przez nieco więcej organizacji niż w 2015 roku.

68% organizacji narzeka na brak osób gotowych do bezinteresownego zaangażowania w działania organizacji – to najwyższy wynik od 15 lat. Tym samym problem z zaangażowaniem osób do działania w organizacjach jest już niemal tak samo palący jak kwestia niewystarczających zasobów finansowych. Ponadto, około połowie stowarzyszeń i fundacji doskwiera trudność w utrzymaniu zespołu pracowniczego i wolontariackiego oraz wypalenie liderów organizacji.

Niewielki wzrost w stosunku do 2015 roku notuje też znaczenie problemów związanych ze współpracą z administracją

publiczną – nadmierna biurokracja, niejasne reguły współpracy oraz nadmierna kontrola.

Z kolei problemy związane z sektorem pozarządowym jako środowiskiem okazują się nieco tracić na intensywności. Organizacje rzadziej niż w 2015 roku zderzają się z konkurencją ze strony innych organizacji pozarządowych, a konflikty w środowisku pozarządowym utrzymały się na tym samym poziomie co przed trzema laty (dotychczas sukcesywnie rosły).

70%

organizacji dostrzega trudnościami w zdobywaniu funduszy lub sprzętu

Wyraźnie wzrasta waga problemów związanych z kapitałem ludzkim organizacji pozarządowych

Problemy utrudniające działalność organizacji

	2015	2018
Trudności w zdobywaniu funduszy lub sprzętu	65%	70%
Brak osób gotowych do zaangażowania	53%	68%
Skomplikowane formalności grantodawców	60%	64%
Biurokracja administracji publicznej	56%	59%
Trudności w utrzymaniu personelu, wolontariuszy	37%	52%
Znużenie, wypalenie liderów organizacji	36%	47%
Niejasne reguły współpracy z administracją publiczną	34%	38%
Niedoskonałość przepisów regulujących działania organizacji	31%	35%
Trudności w dostępie do odpowiedniego lokalu	29%	34%
Brak poczucia bezpieczeństwa	-	34%
Nadmierna kontrola ze strony administracji publicznej	22%	29%
Konkurencja ze strony innych organizacji pozarządowych	29%	24%
Brak współpracy, konflikty w środowisku organizacji pozarządowych	22%	22%
Niekorzystny wizerunek, brak zaufania do organizacji pozarządowych	18%	21%

Ewa Chromniak, Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych

Dostrzegam dwa możliwe wyjaśnienia rosnącej wagi problemów z kapitałem ludzkim w organizacjach. Po pierwsze, pojawia się coraz więcej możliwości społecznego zaangażowania. Działalność w organizacjach pozarządowych jest już tylko jedną z nich. Rozwój ruchów społecznych, różnego rodzaju oddolne i nieformalne działania dają wiele możliwości zaangażowania – czy to w internecie, czy w realu.

Drugą kwestią jest niedofinansowanie i niedoceniaenie znaczenia zarządzania ludźmi w organizacjach, dotyczy to zarówno wolontariuszy jak i zespołu pracowników organizacji. A jest to obszar, który wymaga

czasu i kompetencji, a który często bywa zaniedbywany. Trudności w utrzymaniu zespołu mogą być szczególnie widoczne dziś, w erze rynku pracy pracownika. Organizacje pozarządowe z jednej strony oferują ciekawe miejsce pracy dające spełnienie zawodowe i osobiste, z drugiej strony, zwykle, nie oferują stabilności i atrakcyjności finansowej. W tym kontekście kompetencje związane z pracą z ludźmi, budowaniem i zarządzaniem zespołem stają się kluczowe (oczywiście obok rozwiązań systemowych służących budowaniu potencjału instytucjonalnego i osobowego organizacji).

Hierarchia potrzeb

O deficytach trzeciego sektora i obszarach wymagających wsparcia świadczą odpowiedzi na pytanie o cel, na jaki organizacja przeznaczyłaby hipotetyczne dodatkowe pieniądze – jeżeli tylko pojawiłyby się w organizacji (każda organizacja mogła wskazać maksymalnie trzy obszary). Okazuje się, że najpilniejszą potrzebą są środki na wkład własny do projektów – tak dodatkowe pieniądze zagospodarowałoby 39% organizacji.

Hierarchia potrzeb organizacji

WKŁAD WŁASNY DO PROJEKTÓW

ZAKUP SPRZĘTU ZWIĄZANEGO Z OBSZAREM DZIAŁANIA ORGANIZACJI

ROZSZERZENIE DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI: WPROWADZENIE NOWYCH USŁUG, PRODUKTÓW

PROMOCJA DZIAŁAŃ ORGANIZACJI, REKLAMA

PODNIESIENIE KWALIFIKACJI OSÓB PRACUJĄCYCH NA RZECZ ORGANIZACJI

2018 2012

Mniej niż co piąta organizacja przeznaczyłaby dodatkowe pieniądze na zakup sprzętu biurowego (17%), zatrudnienie pracowników (17%), pozyskanie nowych członków (14%), powiększenie lub remont lokalu (10%), zakup oprogramowania komputerowego (8%).

Potrzeby szkoleniowe

83%

organizacji deklaruje zapotrzebowanie na szkolenia, najczęściej z zakresu pozyskiwania funduszy

Potrzeby szkoleniowe organizacji

POZYSKIWANIE FUNDUSZY

WIEDZA ZWIĄZANA ZE SPECYFICZNĄ DZIEDZINĄ, W KTÓREJ DZIAŁA ORGANIZACJA

BUDOWANIE WIZERUNKU ORGANIZACJI, PROMOCJA, WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI

FINANSE ORGANIZACJI (KSIĘGOWOŚĆ, ZARZĄDZANIE FINANSAMI)

ZAGADNIENIA FORMALNO-PRAWNE ZWIĄZANE Z FUNKCJONOWANIEM ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

2018 2012

Największym zainteresowaniem cieszą się szkolenia związane z pozyskiwaniem funduszy – chodzi tu zarówno o pisanie wniosków konkursowych, jak i poszukiwanie źródeł finansowania. Tematyka pozyskiwania funduszy otwiera ranking potrzeb szkoleniowych niezmiennie od kilku edycji badania. Pozostałe obszary szkoleniowe budzą dużo mniejsze zainteresowanie (każda organizacja mogła wskazać maksymalnie trzy obszary).

Jeszcze rzadziej wskazywane, bo przez mniej niż co dziesiątą organizację, są szkolenia z następujących tematów (wymienione w kolejności malejącej): współpraca z biznesem; zarządzanie ludźmi; pozyskiwanie nowych wolontariuszy i organizowanie ich pracy; umiejętności interpersonalne (komunikacja, autoprezentacja, negocjacje); nowe technologie (komputery, internet, media społecznościowe); budowanie relacji z administracją publiczną; działalność gospodarcza i odpłatna; diagnoza potrzeb, monitoring działań, planowanie, ewaluacja; znajomość języków obcych.

Monika Chrzczonowicz, ngo.pl

Pozyskiwanie funduszy jako najczęściej wskazywana potrzeba szkoleniowa dobrze współgra z moim doświadczeniem doradztwa dla organizacji. Organizacje szukają różnych form pozyskiwania środków, dywersyfikują źródła finansowania, ekonomizują swoje działania i chcą wiedzieć jak to robić lepiej.

Tym, co mnie zaskakuje, a nawet smuci, to niska pozycja w rankingu potrzeb tej dotyczącej inwestowania w ludzi. Skoro przeważająca większość organizacji narzeka na brak osób gotowych do bezinteresownego działania, dlaczego nie przekłada się to na potrzebę poszukania rozwiązań dotyczących zwiększenia tego zaangażowania? Dopiero na piątym miejscu jest „podniesienie kwalifikacji osób pracujących na rzecz organizacji” a wśród potrzeb szkoleniowych te związane z zarządzaniem ludźmi, pozyskiwaniem nowych wolontariuszy i organizowaniem ich

pracy, umiejętnościami interpersonalnymi znajdują się na szarym końcu.

Wracając do mojego codziennego doświadczenia z doradztwa dla organizacji – ten brak myślenia o potrzebie budowania zespołu często dostrzegam wśród osób zakładających organizacje. Kiedy przychodzi jedna czy dwie osoby i opowiadają o swoim wspaniałym pomysle i chęci niesienia pomocy to ja zawsze zadaję im pytanie o ludzi – o potencjalnych partnerów, sojuszników, współpracowników, wolontariuszy. Oczywiście nie ma nic złego w tym, by zaczynać prowadzenie organizacji samodzielnie czy też w bardzo wąskim gronie. Jednak jeśli myślimy o rozwoju naszego pomysłu warto mieć świadomość, że do realizacji działań potrzebne są nie tylko pieniądze czy sprzęt, ale przede wszystkim zespół ludzi dążący do tego samego celu, mający wspólną misję i wizję.

Modele funkcjonowania organizacji

W badaniu liderzy i liderki organizacji odnosili się do szeregu stwierdzeń opisujących sposoby działania organizacji.

Dotyczyły one takich kwestii jak:

sposób planowania działań,
fundraising i stabilność finansowania,
podejście do misji,
stosunek do nagłaśniania swoich działań,
stosunek do ryzyka.

Na podstawie ich opinii można wyróżnić 5 modeli funkcjonowania organizacji.

28% organizacji „Ustatkowane”

- Mają stałe, stabilne źródła finansowania
- Są wierne misji i jej nie zmieniają
- Trzymają się z dala od polityki
- Nie zabiegają o rozgłos
- Mają najdłuższy staż działania (przeciętnie 15 lat)
- Ponad połowa zajmuje się sportem, turystyką rekreacją lub hobby
- Przeciętny budżet „ustatkowanych” w 2017 roku to 35 tys. zł

21% organizacji „Niezłomne”

- Nie planują działań
- Są wierne misji i nie dopasowują się do oczekiwań sponsorów
- Starają się nagłaśniać swoje działania
- Są skłonne do ryzyka aby odnieść sukces
- Mają nieco mniejsze przychody niż przeciętne w sektorze
- Co piąta organizacja z grupy „niezłomnych” działa na rzecz kultury i sztuki

21% organizacji „Zawodowcy”

- Planują działania
- Są gotowe zmienić misję by dostosować się do wymogów sponsorów
- Stronią od polityki
- Są mocno zaangażowane w promocję swojej działalności
- Większość płaci za pracę, a niemal połowa ma stałych pracowników i pracowniczkę
- Przeciętny budżet organizacji z grupy „zawodowców” w 2017 roku to ponad 50 tys. zł

19% organizacji „Walczące o przetrwanie”

- Mają niestabilne źródła finansowania
- Planowanie nie jest ich priorytetem
- Ich misja ulega częstym zmianom, a sponsorzy mają wpływ na kierunki działań
- Bezpieczeństwo organizacji jest dla nich ważniejsze niż sukces
- Przeciętnie mają krótszy staż działania niż pozostałe grupy
- Częściej mają siedzibę na terenach wiejskich
- Mają najniższe przychody
- Najrzadziej zatrudniają pracowników

12% organizacji „Przedsiębiorcze”

- Mają elastyczne podejście do swojej misji i planów
- Są zainteresowane promocją i kontaktami z mediami
- Cechują się relatywnie dużą skłonnością do ryzyka
- Mają najwyższy przeciętny budżet (57 tys. zł w 2017 roku)
- Częściej działają w pomniejszych branżach związanych z ratownictwem i bezpieczeństwem; rynkiem pracy i aktywizacją zawodową czy prawem i jego ochroną
- Mają siedzibę w średnich i dużych miastach
- Często płacą za pracę i mają stały personel

Wartości, opinie i nastroje

Jak zmieniły się wartości wyznawane przez organizacje?

W tegorocznej edycji badania wróciliśmy do zagadnienia wartości ważnych dla polskich organizacji. Wróciliśmy po 10 latach, bo ostatnio to w 2008 roku pytaliśmy o nie przedstawiciele i przedstawicielki stowarzyszeń i fundacji.

Uczuciowość, profesjonalizm – 43% organizacji uważa te wartości za najważniejsze w swoim działaniu. Z kolei dla 38% najważniejsze jest poczucie misji, a dla 36% zapał i zaangażowanie.

A jakie wartości były najważniejsze przed dekadą? Wśród czterech wartości najczęściej wskazywanych jako ważne powtarzały się uczuciowość, profesjonalizm, poczucie misji oraz zapał i zaangażowanie. Przy czym w 2008 roku uczuciowość była niezaprzeczalnie na szczycie rankingu – jako kluczową uznawało ją około 70% organizacji. Na drugim miejscu była „skuteczność”, która w 2018 roku zajęła dopiero 9. miejsce.

Przed dekadą organizacje były bardziej zgodne co do kilku fundamentalnych, powszechnie podzielanych zasad. W 2008 roku pod listą pięciu najczęściej wskazywanych wartości „podpisywała się” ponad połowa organizacji – dziś aż o 11 punktów procentowych mniej. Organizacje są więc bardziej zróżnicowane, mniejsze ich grono jest w stanie zgodzić się co do określonego kanonu wartości.

**W porównaniu
do sytuacji sprzed
10 lat obserwujemy
wzrost znaczenia
profesjonalizmu
i poczucia misji,
spada natomiast
waga uczuciowości
i skuteczności**

Wartości wskazywane przez organizacje jako ważne

WARTOŚĆ	2008	2018	ZMIANA
Uczciwość	69%	43%	-26
Profesjonalizm	40%	43%	3
Poczucie misji	20%	38%	18
Zapał, zaangażowanie	36%	36%	1
Zaufanie	35%	31%	-4
Troska o dobro wspólne	30%	31%	0
Bezinteresowność	26%	31%	4
Użyteczność	26%	30%	4
Skuteczność	48%	29%	-19
Przejrzystość, jawność	15%	29%	14
Otwartość, tolerancja	13%	23%	10
Determinacja w działaniu	15%	22%	7
Niezależność, samorządność	6%	20%	14
Wierność tradycjom	7%	15%	8
Demokratyczne zarządzanie	16%	12%	-4
Zgodność z procedurami	5%	11%	6
Solidarność	15%	8%	-6
Samopomoc	7%	7%	0
Wynik ekonomiczny	2%	2%	0

Pytanie, na jakie odpowiadały badane organizacje, brzmiało: „Poniżej wymieniono różne wartości, które mogą być ważne dla organizacji pozarządowych. Prosimy o wybranie spośród nich tych wartości, które według Pana/Pani są najważniejsze w życiu Pana/Pani organizacji”. Przedstawiciele i przedstawicielki organizacji mogły wskazać nie więcej niż 5 z listy 19 wartości lub dopisać własną wartość (co zrobiło 2% organizacji).

Czy organizacje różnią się stosunkiem do UE i rządu?

Liderzy i liderki organizacji odpowiadali na szereg pytań dotyczących ich opinii związanych z funkcjonowaniem sektora pozarządowego w kontekście społeczno-politycznym. Zakładając, że światopogląd tych osób może wpływać na wartości, misję i działania organizacji zadaliśmy sobie pytanie, na ile podziały ideologiczne widoczne w polskim społeczeństwie mają odzwierciedlenie w sektorze pozarządowym.

W badaniu, odwołując się do kwestii związanych z funkcjonowaniem organizacji, staraliśmy się zdiagnozować światopogląd liderów i liderek organizacji w dwóch wymiarach:

- **proeuropejskość vs. antyeuropejskość**
Organizacje odnosiły się do stwierdzeń na temat stosunku do doświadczeń organizacji z UE oraz korzyści lub szkód, jakie przynosi korzystanie z funduszy europejskich.
- **prorządowość vs. opozycyjność wobec rządu**
Organizacje oceniały, czy zmiany w prawie dotyczące ich dziedziny działalności idą w dobrym kierunku oraz czy bieżąca polityka rządu służy sektorowi pozarządowemu.

Na podstawie analizy zebranych danych można stwierdzić, że duża część organizacji nie chce się opowiadać po żadnej ze stron ideologicznego sporu – w zależności od zagadnienia między 20% a 50% stowarzyszeń i fundacji odmówiło odnoszenia się do zaproponowanych stwierdzeń. Ze względu na brak danych pozwalających umiejscowić poglądy organizacji na dwóch głównych osiach podziału (pro- i antyeuropejskość; pro- i antyrządowość), trudno zrekonstruować opinie 41% stowarzyszeń i fundacji.

Można wyróżnić cztery grupy organizacji

41%

ZAKONSPIROWANE

23%

PROEUROPEJSKIE I PRORZĄDOWE

22%

PROEUROPEJSKIE I ANTYRZĄDOWE

14%

WSTRZEMIĘŻLIWIE, NAJCZĘŚCIEJ ANI ZA, ANI PRZECIWI

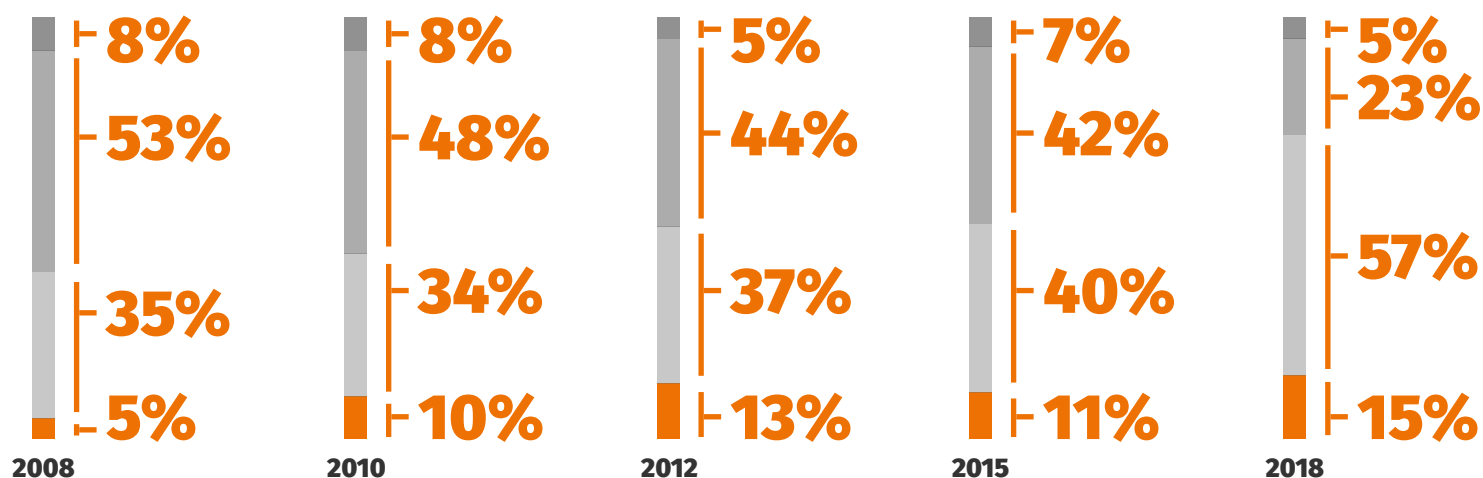
Co ciekawe, trudno znaleźć wspólne cechy, które pozwoliłyby scharakteryzować wyróżnione grupy organizacji.

Jak zmieniły się nastroje panujące wśród organizacji pozarządowych?

Przedstawiciele i przedstawicielki organizacji są raczej zadowoleni z kondycji swojej organizacji w 2017 roku. Na szkolnej skali ocen wystawiają jej średnio „4” (ocenę najniższą – „1” – wystawa 2% organizacji, a najwyższą, czyli „6” – 9% organizacji). Poza ogólną oceną kondycji organizacji w ostatnim roku badamy też ich zdanie odnośnie warunków działania organizacji w porównaniu do lat ubiegłych – robimy to od 2002 roku. W ciągu tych kilkunastu lat organizacje najlepszą oceną wystawiły

w 2008 roku – wtedy 53% organizacji przyznało, że miniony rok, czyli 2007, był lepszy od lat poprzednich. Tak pozytywne nastroje już się nie powtórzyły, a przez kolejne lata kurczyła się grupa entuzjastów. Rok 2018 wyróżnia rekordowo duża grupa tych, dla których warunki funkcjonowania w ostatnim roku nie zmieniły się w stosunku do roku poprzedniego (57%). Wyjątkowo dużo było też tych, dla których warunki działania uległy pogorszeniu (15%).

Ocena warunków działania organizacji w minionym roku w porównaniu do lat poprzednich

gorsze

ani lepsze, ani gorsze

lepsze

trudno powiedzieć

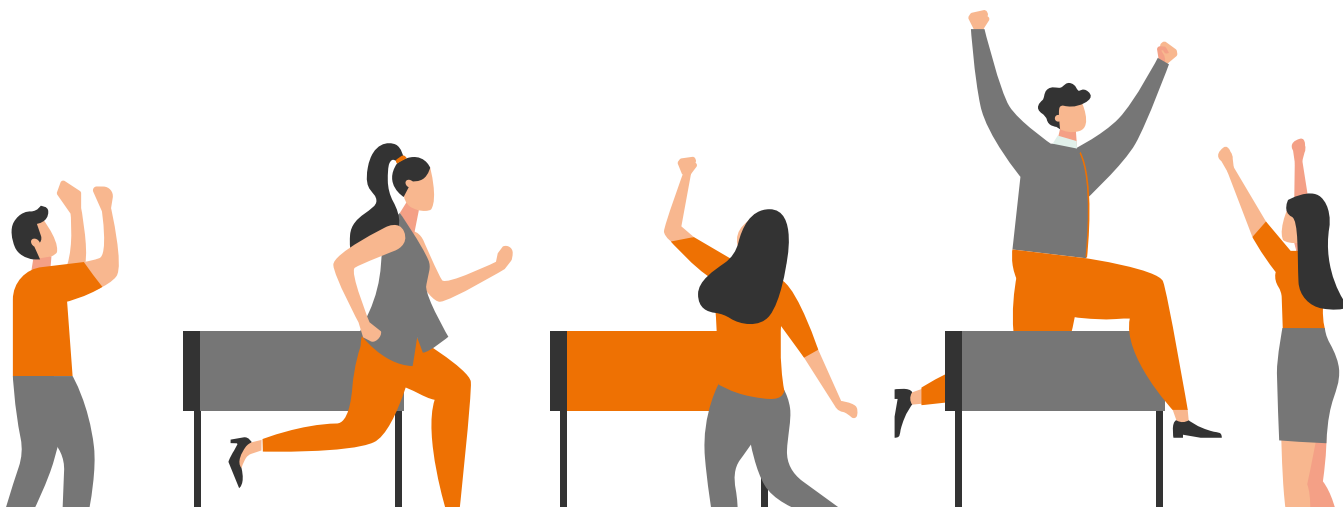
35%

organizacji oczekuje, że rok 2019 przyniesie zmiany na lepsze (jest to najwyższy wynik od dekady)

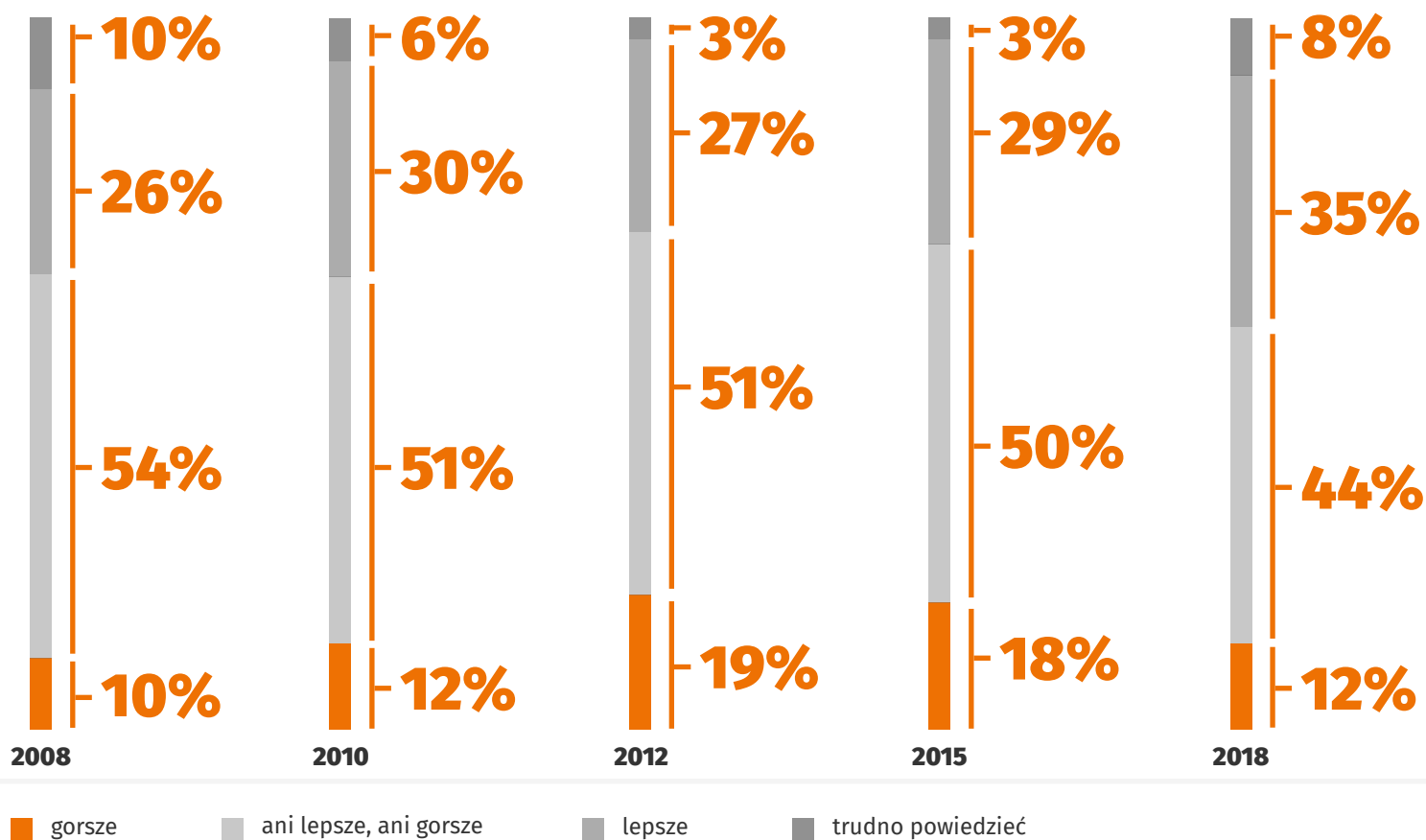

Tą pozorną sprzeczność, (organizacje z jednej strony nie dostrzegają zmian w warunkach działania organizacji w przeszłości, a z drugiej strony tak bardzo jej oczekują w przyszłości) można rozumieć jako wyraz optymizmu i nadziei na odmianę.

Ocena warunków działania organizacji w następnym roku w porównaniu do roku bieżącego

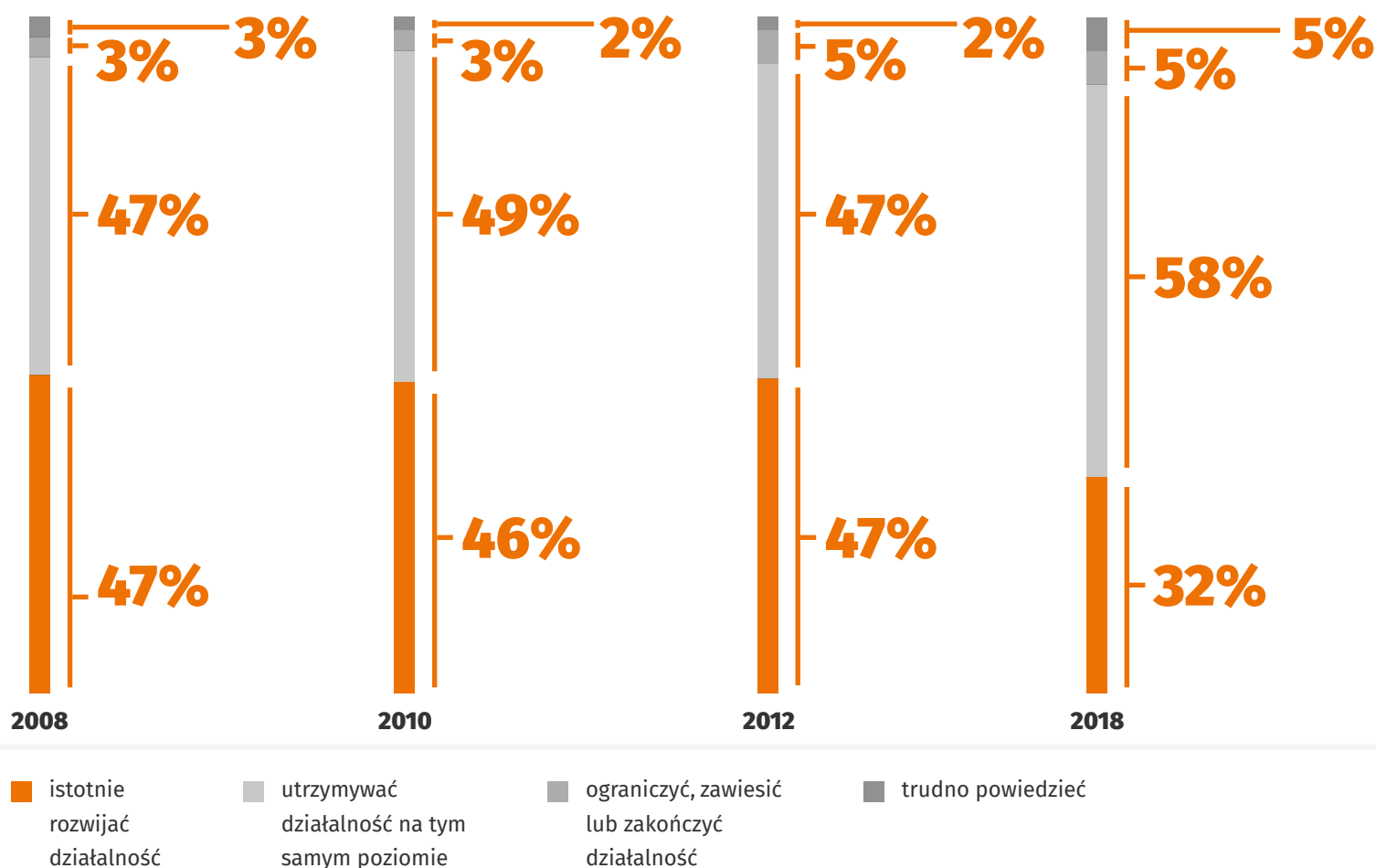

Co organizacje planują w stosunku do swojej działalności?

Stosunek do warunków funkcjonowania w kolejnym roku jest powiązany z planami co do zmian w zakresie działalności organizacji. Połowa optymistów – oczekujących pozytywnej zmiany dla ich organizacji w 2019 roku – przewiduje istotnie rozwinąć swoją działalność w najbliższym czasie. Z kolei niemal połowa organizacji pesymistycznie spoglądających w przyszłość chce utrzymać swoją działalność na dotychczasowym poziomie.

Nastawienie na „przetrwanie” charakteryzuje 58% wszystkich stowarzyszeń i fundacji – najwięcej od ponad dekady. Dziś to zdecydowanie dominująca strategia organizacji, a tylko co trzecia (32%) chce się rozwijać. W latach ubiegłych proporcje były inne – mniej więcej połowa organizacji była nastawiana na rozwój, a druga połowa chciała utrzymać swoją działalność na tym samym poziomie. W tym sensie dziś organizacje są dużo bardziej sceptycznie w myśleniu o swojej przyszłości.

Plany organizacji na najbliższą przyszłość

Metodologia badania

Dane opisane w niniejszym raporcie pochodzą z badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2018”. Jest to badanie, które Stowarzyszenie Klon/Jawor realizuje cyklicznie co 2-3 lata od 2002 roku. Edycja z 2018 roku była 8 edycją tego projektu.

Kwestionariusz

Trzon kwestionariusza stanowiły pytania z poprzednich edycji badania. Dzięki temu możliwe jest obserwowanie zmian w odniesieniu do poszczególnych wskaźników kondycji polskich stowarzyszeń i fundacji. W 2018 roku przygotowano też trzy nowe bloki pytań skupiające się na zagadnieniach: fundraisingu, korzystania z nowych technologii oraz opiniach i wartościach.

Technika badawcza

Dane o 1100 organizacjach zebrano techniką CAWI, a więc za pośrednictwem kwestionariusza on-line wypełnianego samodzielnie przez organizacje. Do tego badania wykorzystano narzędzie CADAS. 200 organizacji zostało przebadanych techniką CAPI, czyli wywiadu osobistego przeprowadzanego przez ankietera.

Próba

Przebadano reprezentatywną próbę 1300 stowarzyszeń i fundacji (losowanie z rejestru REGON). Próba miała charakter losowo-warstwowy. Wyróżniono dwie warstwy:

- forma prawna – fundacje; stowarzyszenia (poza ochotniczymi strażami pożarnymi),
- wielkość miejscowości, w której organizacja jest zarejestrowana – wieś; miasta do 50 tys. mieszkańców; miasta 50-200 tys. mieszkańców; miasta powyżej 200 tys. mieszkańców; Warszawa.

Dodatkowo w próbie wyróżniono segment organizacji sportowych (kluby sportowe).

Realizacja

Realizację badania CAWI przeprowadziło Stowarzyszenie Klon/Jawor. Wylosowane do badania organizacje otrzymywały e-maile z zaproszeniem do badania, a dodatkowo telefonicznie przypomniano i zachęcano do udziału w badaniu. 200 organizacji z Warszawy przebadła firma Kantar Millward Brown na zlecenie Urzędu m. st. Warszawy (z wykorzystaniem tego samego kwestionariusza, co w badaniu CAWI).

W obu przypadkach respondentami były osoby pełniące kluczowe funkcje w organizacji, dobrze zorientowane w jej sytuacji, m.in. członkowie i członkinie zarządów, dyrektorzy i dyrektorki. Dane zbierano z zachowaniem zasady poufności.

Dane kontaktowe do organizacji uzyskano z serwisu spis.ngo.pl, które zostały zweryfikowane i uzupełnione o dane dostępne w internecie oraz informacje pochodzące od lokalnych pełnomocników ds. organizacji pozarządowych.

Badanie CAWI było realizowane od maja do września 2018 roku. Badanie CAPI realizowano od października do grudnia 2018 roku.

Analizy

Analizy przeprowadzono przy wykorzystaniu wag analitycznych korygujących udział w próbie podmiotów z określonej warstwy (forma prawna oraz wielkość miejscowości) oraz segmentu próby (organizacje sportowe oraz niesportowe). Do obliczeń wykorzystano narzędzie do analiz statystycznych SPSS.

Dla poziomu ufności 95% przy wielkości frakcji 0,5 maksymalny błąd statystyczny wynosi +/- 3%.

Autorki:
Beata Charycka, Marta Gumkowska

Skład:
Tailors Group

Wydawca:

Stowarzyszenie Klon/Jawor

ul. Szpitalna 5/5, 00-031 Warszawa

www.klon.org.pl

badania@klon.org.pl

22 828 91 28

ngo.pl portal organizacji pozarządowych

fakty.ngo.pl dane i analizy dotyczące organizacji pozarządowych
oraz aktywności społecznej

Dane pochodzą z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor „Kondycja sektora organizacji pozarządowych 2018” przeprowadzonego na ogólnopolskiej, losowej próbie 1300 stowarzyszeń i fundacji. Badanie jest prowadzone cyklicznie od 2002 roku i jest największym niezależnym badaniem stowarzyszeń i fundacji w Polsce.

Badanie „Kondycja sektora organizacji pozarządowych 2018” zostało sfinansowane ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz Fundacji im. Stefana Batorego.

stowarzyszenie
klon / jawor

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

FUNDACJA
BATOREGO

ISBN: 978-83-62310-86-9

Warszawa, luty 2019